

Uvođenje PDV-a odraziće se na životni standard

Na redovnoj konferenciji za novinare, održanoj u Mostaru, Jago Lasić, dopredsjednik P/GKFBiH, komentirao je posljedice uvođenja poreza na dodanu vrijednost (PDV-a)

- Nakon početka primjene PDV-a BiH će u prva dva mjeseca ući u tešku socijalnu situaciju, jer će 90 posto artikala i usluga poskupjeti i to će se uveliko odraziti na životni standard stanovništva - ocijenio je dopredsjednik Gospodarske komore FBiH Jago Lasić, na konferenciji za novinare u Mostaru. Naveo je da će, između ostalog, za 17 posto poskupjeti i sve vrste kruha i mlijeka, lijekovi i udžbenici, a sve usluge za sedam posto.

- Zato u drugom mjesecu ne bih bio u koži ni premijeru, ni sindikatima - kazao je Lasić, dodavši da će zbog takvog načina primjene PDV-a mnogi građani BiH kupovati određenu robu u susjednim zemljama, jer je jeftinija, odnosno u tim je zemljama oslobođena poreza.

Susjedne zemlje su određenu robu, kao što su mlijeko, meso itd, taksativno oslobodile od poreza, pa će biti "isplativije ići kod njih u shopping".

Kritizirao je odgovorne osobe, jer su morale znati da se oslobađanje robe od poreskih opterećenja mora usklađivati sa susjednim zemljama.

Napomenuo je kako će primjenom PDV-a samo pojeftiniti visokotarifna i luksuzna roba za tri posto.

Govoreći o carini i carinskim tarifama, Lasić je istaknuo kako su u zadnje vrijeme česta zatvaranja granica sa susjednim zemljama posljedica nesređenih carinskih tarifa u BiH.

- Hitno treba izvršiti cjelovitu reviziju carine i carinskih tarifa u BiH, odnosno hitno treba pristupiti izmjeni i dopuni carinskih tarifa. Podsjetio je da su već izrađeni prijedlozi, ali da se "od četvrtog mjeseca prošle godine vuku po Parlamentu BiH".

Lasić je mišljenja da se carinskih pristojbi treba osloboditi sva roba koje nema dovoljno na području BiH, a to znači sirovine, repromaterijali, rezervni dijelovi i oprema.

- Jedino na takav način možemo biti konkurentni - dodao je, rekavši još da država posebice treba uvesti kontingente, sezonske kontingente i kvote. Time ćemo domaće trgovce prisiliti da kupuju kod domaćih proizvođača. Rekao je da spomenute institute primjenjuju sve zemlje osim BiH.

- Zato se događa da u agraru imamo sedam do osam posto pokrivenost izvoza uvozom. Vanjskotrgovinski deficit na uvozu hrane samo ove godine u FBiH iznosiće 1,2 milijarde maraka - naveo je Lasić.

Osvrćući se na ugovore BiH o slobodnoj trgovini, ocijenio je da oni nisu krivi za loše stanje u poljoprivredi već da smo "krivi mi sami, jer nemamo nijedne ispitne i certifikacijske laboratorije, pa ne možemo izvoziti našu robu".

Jedino kratkoročno rješenje jeste da BiH sklopi ugovore s institutima i laboratorijima u drugim državama, pa da oni certificiraju našu robu.

- Najveće polje manipulacije jeste uvoz hrane i pića, pa se ti laboratoriji svjesno ne prave - mišljenja je Lasić.

Dotakao se i trošarina, kazavši da je zakon o trošarinama u BiH najlošiji zakon izrađen od rata, te da je direktno u službi povećanja uvoza.

- Napravili smo adekvatne prijedloge da bi se to riješilo. Međutim, on se vuče u Parlamentu BiH već duže vrijeme - kazao je dopredsjednik P/GKFBiH.

- FBiH je u šest mjeseci izvezla robe u vrijednosti 1,27 milijardi, a uvezla 2,77 milijardi KM. To znači da je deficit iznosio 1,5 milijardi KM, kazao je Lasić. Istaknuo je da su to bolji rezultati nego za isto razdoblje prošle godine, te da je pokrivenost uvoza izvozom narasla na "zavidnih" 45,85 posto

- Prošle godine u isto vrijeme je iznosio 32,93 posto. Izvoz je porastao za 30,3 posto, a uvoz pao za 6,4 posto.

Najviše se u spomenutom razdoblju poslovalo s Hrvatskom, Srbijom i Crnom Gorom, Italijom, Mađarskom, Slovenijom, Austrijom i Njemačkom.

- FBiH s tim je zemljama ostvarila 85 posto svog ukupnog izvoza, te 74 posto ukupnog uvoza - kazao je, napomenuvši da FBiH samo sa Srbijom i Crnom Gorom ima pozitivnu bilancu, odnosno 71 posto veći izvoz od uvoza u tu zemlju.

- Druga je stvar što deficit s tom zemljom stvara Republika Srpska - ističe Lasić.

Osvrnuo se i na vanjskotrgovinsku razmjenu FBiH sa zemljama s kojima BiH ima potpisan ugovor o slobodnoj trgovini. Naveo je da je FBiH za prvih šest mjeseci u te zemlje izvezla 529 milijuna KM, a uvezla 1,08 milijardi KM, odnosno deficit je iznosio 559 milijuna KM.

Govoreći o strukturi robe koja se najviše uvozila u FBiH, Lasić je naveo da su to roba široke potrošnje, te hrana i pića. Dodao je da je i dalje veliki jaz pokrivenosti uvoza izvozom u agrarnom sektoru, uz podatak da je u prvih šest mjeseci ove godine 8,5 posto.

- U prvih šest mjeseci u agrarnom sektoru izvezeno je 47,9 milijuna, a uvezeno 563,1 milijun KM. To znači da je na svaku marku izvoza uvezeno 11,76 maraka - kazao je, istaknuvši da su to zanemarivo bolji podaci nego u istom razdoblju prošle godine. Kako smatra, taj sektor zahtijeva poseban tretman, kao u ostalim zemljama.

Što se tiče industrije, naveo je podatke da je FBiH ostvarila 1,22 milijarde KM izvoza, te 2,21 milijardu KM uvoza, što znači da je deficit iznosio 988 milijuna KM, a pokrivenost uvoza izvozom 55,4 posto.

Izvoz u ovom sektoru je porastao za 31 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a uvoz pao za 8,3 posto. Najveći izvoznici u FBiH u proteklom šestomjesečnom razdoblju bile su tvrtke mostarski Aluminij i Volkswagen iz Sarajeva.

M. K.

Iz sektora tekstila, kože i obuće**Nacrt izmjena Zakona o doprinosima upućen u parlamentarnu proceduru**

Nakon višegodišnjeg insistiranja članova Grupacije tekstilno, kožarsko-prerađivačke industrije i brojnih prijedloga upućenih Vladi FBiH za poboljšanje uslova privređivanja u ovim granama, predstavnici Vlade su, 16. juna, utvrdili Nacrt izmjena Zakona o doprinosima i uputili ga u parlamentarnu proceduru.

Izmjene se odnose na smanjenje doprinosa za niskoakumulativne grane u koje se ubrajaju i pomenute industrije.

Parlamentu se privremeno predlaže da usvoji smanjenje osnovice za obračun doprinosa na 50 odsto od najniže plaće u FBiH prema posljednjem objavljenom podatku Federalnog zavoda za statistiku.

Predstavnici ovog sektora i članovi Grupacije nastoje omogućiti da navedeni prijedlog što prije bude na dnevnom redu Parlamenta što bi umnogome doprinijelo normalizaciji stanja u ovim industrijskim granama (kada je riječ o visini doprinosa).

S. V.

Konferencija u Sarajevu**Podrška komorskom sistemu**

U okviru projekta "Podrška komorskom sistemu BiH, osnivanje servisnih centara za unapređenje poduzetništva i internacionalizaciju SME i podršku izradi Poslovnog registra", koji finansira italijanska Vlada, 05. jula, u Sarajevu je održana konferencija

Predstavljeni su rezultati Projekta i buduće perspektive vezane za intervenciju komorskog sistema Italije pri komorskom sistemu BiH, zajednički program aktivnosti komora Italije i BiH, kao i servisni centri za unapređenje poduzetništva i internacionalizaciju malih i srednjih preduzeća. Prisustvovali su, pored predstavnika komorskog sistema, predstavnici državnih ministarstava i institucija Italije i mnogobrojni iz domaćih institucija kako na državnom tako i na entitet-skom nivou.

Privrednici BiH i Italije razgovarali su i o načinu registracije privrednih subjekata u BiH, konfiguraciji i vođenju baze podataka o preduzećima u sklopu Poslovnog registra privrednih subjekata, te saradnji komorskog sistema BiH s javnom upravom.

Kao prvi korak buduće saradnje biće organizovanje mreže servisnih centara za unapređenje poduzetništva i internacionalizaciju SME preduzeća u komorskom sistemu BiH, koja bi, pored ustroja registra ovih preduzeća, mogla pružati sljedeće usluge:

- * pomoć kod otpočinjanja biznisom,
- * informacije o potrebnoj dokumentaciji za registraciju biznisa,
- * informacije o sajmovima u zemlji i inozemstvu,
- * promocije u glasilima komora,
- * uspostavljanje kontakata sa domaćim i inozemnim partnerima,
- * druge na zahtjev poduzetnika.

O završnim rezultatima Projekta i perspektive uzajamnog djelovanja komorskih sistema Italije i BiH raspravljano je i na konferenciji sa komorskim predstavnicima Trsta i Unioncamere Rima, koja je održana 14. i 15. jula. Predstavnici državne vlasti Italije i Unioncamera iz Rima, na osnovu postignutih rezultata, podržali su mogućnost ekonomske pomoći komorskog sistema u BiH u cilju organizovanja mreže servisnih centara za unapređenje poduzetništva i internacionalizaciju SME preduzeća.

Kao rezultat realizacije ovog projekta, utvrđene su buduće aktivnosti između komora Italije i BiH i nastavak pojedinačnih projekata u oblasti tekstila i kože, turizma, nastupa na sajmovima u Italiji i italijanskih poduzetnika u BiH, te niz drugih aktivnosti koje imaju za cilj kvalitetniju razmjenu tehnologija i podataka, kao i jačanje uloge komorskog sistema kao centra za pružanje svih privrednih informacija i podataka.

M. IDRIZOVIĆ

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno

Godina VI

Broj 34 - 35

juli-srpanj/avgust-kolovoz 2005.

GLASNIK uređuje

Redakcijski kolegij:

Željana Bevanda, glavni urednik,
Mira Idrizović, odgovorni urednik,
članovi:

Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić, Fahrudin Đikić,
Juso Škaljić i Meliha Velić, sekretar Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"

Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH
- za Glasnik -
71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV

Kontakt osoba: Meliha Velić

Telefon: 033/267-690

E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)

033/217-782

Faks: 033/217-783

www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.d. Sarajevo

Štampa:

Birograf, Sarajevo, Kasima efendije Dobrače 14

Za štampariju: Rizah Mustafić

Besplatan primjerak

Na osnovu Mišljenja Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje broj: UO 12-04-05-172/05, od 12. 04. 2005. godine, časopis "GLASNIK PRIVREDNE/GOSPODARSKE KOMORE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE", koji informiše o radu komore, je proizvod iz člana 13. stav 1. tačka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na čiji se promet ne plaća porez na promet proizvoda.

Udruženje/Udruga veleprometnika lijekovima i farmaceutskim proizvodima

Neredi pri snabdijevanju tržišta mogu ugroziti pacijente

Udruženje/Udruga veleprometnika lijekovima i farmaceutskim proizvodima, na sjednici održanoj 06. jula, između ostalog, razmatralo je i novonastalu situaciju u FBiH vezano za primjenu Zakona o javnim nabavkama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/04)

Zakon o javnim nabavkama se primjenjuje od 10. januara/siječnja ove godine na području čitave BiH i jedini je važeći propis kojim se reguliše materija javnih nabavki. Istovremeno, stavljeni su van snage svi slični propisi u entitetima i Distriktu Brčko BiH.

Po ovom zakonu vrše se javne nabavke i za zdravstveni sektor i u vezi s tim javljaju se u primjeni brojni problemi, nešto zbog nesnalaženja kupaca, a često i iz špekulativnih pobuda. Po mišljenju veleprometnika lijekovima i medicinskim materijalima, nastavak ovakve prakse može sigurno uskoro dovesti do nereda u snabdijevanju tržišta i ozbiljnog ugrožavanja pacijenata u cjelini.

Zakon o javnim nabavkama je rađen kao opšti i nije mogao tretirati specifičnosti za pojedine sektore. Sektor zdravstva je, ipak, specifičan i zbog toga treba već u sadašnjoj fazi prevenirati moguće negativne posljedice.

Shodno navedenim problemima, Udruženje se obratilo federalnom ministru zdravstva sa sljedećim zahtjevima:

1. Odredbama člana 5. Zakona o javnim nabavkama propisano je da neki ugovori mogu biti izuzeti od primjene odredaba Zakona, te je u stavu 1. tačka b. ovog člana utvrđeno da se izuzimaju ugovori čije izvršenje mora biti praćeno posebnim mjerama sigurnosti u skladu sa postojećim zakonima u BiH. Zakonom o lijekovima ("Službene novine, FBiH", br. 51/01 i 29/05), kao Zakonom lex specialis propisan je način registracije veleprometnika lijekovima, način i obaveza kontrole, te stavljanje u promet registrovanih lijekova, što sve ima za cilj zaštitu pacijenata u FBiH.

Neke zdravstvene ustanove raspisuju međunarodne tendere i odlučuju po njima ne uzimajući u obzir činjenicu da preparat koji se kupuje mora biti registrovan u FBiH. Ovo dovodi u neravno-pravan položaj proizvođače koji su, saglasno važećim propisima, izvršili registraciju svojih preparata i platili kompletne troškove.

Na osnovu citiranih odredaba Udruženje traži dosljednu primjenu Zakona o lijekovima FBiH, u skladu sa članom 5. stav 1. tačka b. Zakona o javnim nabavkama BiH.

2. Pored navedenog, Udruženje je raspravljalo i o cijenama, te smatra da bi bilo nužno, kao jedan od regulatora cijena na tržištu, **uvođenje referalnih cijena lijekova (koje su ukinute u aprilu/travnju ove godine), a sve u cilju zaštite pacijenata i proizvođača lijekova.**

Raspravljajući o navedenoj problematici, Udruženje je konstatovalo sljedeće:

a) Neke zdravstvene ustanove dijele tendere na mnogobrojne lotove i za otkup dokumentacije traže enormna sredstva (npr. 12 lotova po 300 KM!), iako u pomenutom Zakonu nedvojbeno piše

da "će novčana naknada za tendersku dokumentaciju uključivati samo stvarne troškove kopiranja i dostavljanja dokumentacije dobavljačima".

b) Insistira se da se u tenderu navede generički naziv lijeka, s obzirom na to da je do sada bila pojava da se navede komercijalni naziv što je u suprotnosti sa članom 14. tačka 5. gdje jasno stoji da je to zabranjeno.

c) Klinički centri u Sarajevu i Tuzli, kao i neke bolnice po ugledu na njih postavljaju nepodnošljivo duge rokove plaćanja (od 150 do 210 dana!) koje veledrogerije sigurno ne mogu da prihvate, pa se, i pored dogovorenih rokova, i taj rok ne ispoštuje. Uočljiva je i pojava da se ugovori jedna količina, a kupac tokom realizacije ugovora prihvati samo jedan dio ugovorenih preparata. Ako se zadrži ovakva praksa, izvjesno je da će doći do obustave isporuka ili do odustajanja veledrogerija od tendera što sigurno vodi do toga da ove ustanove neće biti uredno snabdjevene.

M. IDRIZOVIĆ

Iz Biltena OHR-a

Provedba = Prošireni kapacitet = Bolja javna usluga

Poljoprivredni proizvođači počeli su protest pred zgradom Zajedničkih institucija BiH, krajem juna, i pokrenuli demonstracije na graničnim prelazima u zemlji

Ljute se jer organi vlasti BiH nisu donijeli koordiniranu politiku poljoprivrede, koja bi bh. poljoprivrednom sektoru dala finansijsku i tehničku podršku kakvu imaju poljoprivrednici u drugim evropskim zemljama.

Demonstracije ukazuju na direktnu vezu između provedbe reformi, koje bi rezultirale širenjem institucionalnih kapaciteta što bi poboljšalo javne usluge.

Poljoprivrednici žele Ministarstvo poljoprivrede BiH (što preporučuje i Evropska komisija).

Prije nego što se formira ovo ministarstvo, organi vlasti moraju preduzeti praktične korake kako bi ojačali tržišne mogućnosti poljoprivrednih proizvođača.

Zakon kojim se osniva Agencija za fitosanitarna pitanja BiH donesen je prije dvije godine, ali se ne očekuje da će ova agencija do kraja ljeta dobiti svoje prostorije.

Sastanak Grupacije proizvođača i prerađivača mesa

Neophodne referentne laboratorije za certificiranje robe

Sastanak Grupacije proizvođača i prerađivača mesa održan je 12. jula, u Sarajevu. Razmatralo se stanje u primarnoj proizvodnji i preradi mesa, konstituiranje Grupacije proizvođača i prerađivača mesa (Odluka o osnivanju Grupacije i Pravilnik o organizaciji i radu Grupacije)

Sastanku je prisustvovao Ćamil Mujanović, predsjednik Grupacije, Mensur Alić, dopredsjednik, i Jago Lasić, potpredsjednik P/GKFBiH, te brojni proizvođači i prerađivači mesa i koordinatori iz udruženja P/GKFBiH.

Predsjednik Mujanović je naglasio da u ime Grupacije drugi ljudi vode politiku i rješavaju situaciju na ulicama. Gospodarska komora FBiH ne stoji iza takvih slučajeva, pojedinačnih poduh-

Kada se formira u potpunosti, pridružujući se državnom Uredu za veterinarstvo, koje nakon dužeg odlaganja napokon funkcioniše, poljoprivrednici će imati pristup modernom režimu certifikacije koji omogućuje domaćim prehrambenim proizvodima da efikasano konkurišu uvoznim.

Provedba reformi proširuje kapacitete organa vlasti u ponudi boljih javnih usluga. Ovo se odnosi na sve.

Kada bude donesen Zakon o konkurenciji, Vijeće za konkurenciju može zabranjivati sve što je nekonkurentno.

Kada Zakon o zaštiti potrošača bude donesen ombudsman može početi djelovati kao moćan zagovornik ispravnosti proizvoda.

Kada Zakon o uspostavljanju nadzora tržišta bude donesen, agencija može početi obezbjeđivati da se, na primjer, djeca ne mogu igrati igračkama napravljenim od otrovnih hemikalija.

Kada bude imenovan direktor Agencije za standardizaciju BiH, agencija će biti u boljoj prilici da pomogne preduzećima BiH da primjenjuju evropske standarde, koji se odnose na ispravnost i kvalitet.

Kada Agencija za statistiku BiH bude imala odgovarajuće kapacitete, može početi davati kredibilne i ažurirane statističke podatke, koji privlače ulaganja i pomažu pri otvaranju novih radnih mjesta.

Ovo ni u kom slučaju nije sveobuhvatan spisak.

Većina Biltena za ovaj kvartal govori o provedbi reformi za koje je u mnogim slučajevima trebala godina da uđu u zakonska akta.

Jasna je poruka: "Samo donošenje zakona ne donosi ništa ovoj zemlji, ili njezinom narodu".

Treba provoditi zakone.

Kako možemo znati da je provedba zadovoljavajuća?

Lako - do nje dolazi onda kada građani počinju da uživaju rezultate koje donosi provedba.

*Ambasador Lawrence Butler,
prvi zamjenik visokog predstavnika*

vata i izjava, te svi oni koji se osjećaju i žele biti članovi Grupacije moraju i izmiriti svoje obaveze prema Komori. Nakon formiranja nove Grupacije ona mora funkcionirati i štitiće je Gospodarska komora FBiH.

Dopredsjednik Alić je pozvao na mir i dostojanstvo kako bi bili parlamentarni, te krenuli od početka. Dao je kronološki osvrt na dosadašnji rad Grupacije.

Potpredsjednik P/GKFBiH Jago Lasić govorio je o bilanci urađenoj na 2,7 miliona stanovnika u FBiH, gdje se jasno vidi da postoji veliki deficit gotovo svih proizvoda. Smatra da bi se uz pravilnu ekonomsku politiku u agraru i produženoj grani preradi moglo dosta proizvesti, inače ćemo i dalje imati nekontrolirani uvoz robe svakakvog porijekla. Država mora što prije napraviti referentne laboratorije za certificiranje svih vrsta robe, ili napraviti ugovore sa već certificiranim laboratorijima u susjedstvu.

Specifičnost u ovoj grani jeste neusklađenost prerađivačkih kapaciteta i primarne proizvodnje mesa, jer su se puno brže razvijali prerađivački kapaciteti nego što ih je mogla pratiti primarna proizvodnja.

Od svake robe koja je subvencionirana u izveznoj zemlji, naša država se mora zaštititi carinom u toj visini, u protivnom, imamo "damping" cijene.

Nakon brojnih diskusija je zaključeno:

- U primarnoj proizvodnji nije identična situacija u svim granama stočarstva. Proizvodnja junećeg i goveđeg mesa je nedovoljna i ne može zadovoljiti 40 odsto potreba domaće prerade. Tovni materijal od 160 do 300 kg Vijeće ministara će, prema zahtjevima i ovjereno od entitetskih ministarstava, uvoziti i na granići stavljati u karantenu i nakon toga označavati.

- Proizvodnja mlijeka je uvjet za proizvodnju goveđeg mesa, jer se meso starije od 24 mjeseca ne može uvoziti.

- Tovni materijal bi trebao biti oslobođen carinskih opterećenja, jer su štalski kapaciteti prazni i tovni materijal se ne može organizirano nabaviti, u tom slučaju bi se primarna i prerađivačka industrija tijesno vezale.

- Napraviti registar svih primarnih poljoprivrednih proizvođača.

- Da bi se pomogao razvoj primarne proizvodnje, treba regresirati kamate na kredite što se već radi, ali nedovoljno, te formirati razvojnu agrobanku sa povoljnim kamatnim stopama.

- Prerađivači se, ukoliko žele koristiti povlastice, moraju vezati za primarnu proizvodnju, mijenjati prilog iz Ugovora o slobodnoj trgovini, tj. da bi proizvod dobio EUR 1, znači 100 odsto dobiven od domaće sirovine, sirovina mora biti cjelovito dobivena u jednoj od zemalja potpisnica Ugovora.

Jednoglasno je prihvaćena Odluka o pristupanju Grupaciji, a Pravilnik o organizaciji i radu Grupacije je podijeljen i bit će razmatran na idućem sastanku.

Erina LASIĆ, dipl. inž

Grupacija šumarstva i drvne industrije

Usvojiti izmjene i dopune Zakona o šumama

Zaključci sa okruglog stola, koji je održan 01. jula, u Sarajevu o primjeni Zakona o šumama FBiH i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama FBiH

Inicijativa za održavanje ovog okruglog stola potekla je od Grupacije šumarstva i drvne industrije P/GKFBiH, kako bi se ponovo ukazalo na hitnost provođenja pomenutih akata.

Nusret Curić, predsjednik Grupacije, istakao je hitnost primjene Zakona o šumama, te potrebu da se u što kraćem roku usvoji Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o šumama, koji je uradila radna grupa resornog ministarstva. Svako odlaganje potpune primjene Zakona o šumama, koji je donesen još prije tri godine, s naglaskom da promjene ne prestaju ovim setom izmjena i dopuna, te je potrebno njihovo konstantno nadgledanje, praćenje podobnosti odredbi, kao i njihova efikasnost provođenja.

S ciljem pružanja pomoći u donošenju navedenih akata i njihovoj primjeni, punu podršku pružili su eksperti Američke organizacije za međunarodni razvoj - USAID John Cantrill i Mike Garforth. Dodatnim informacijama i objašnjenjima prisutnima su skrenuli pažnju na hitnost donošenja odluke o usvajanju izmjena i dopuna Zakona o šumama.

USAID-ov projekat podizanja konkurentnosti razvojem klastera - CCA - koji je predložio da je sektor šumarstva i drvne industrije najveći potencijal za ekonomski rast BiH. To je četverogodišnji projekat koji obuhvata tri osnovna segmenta:

- pomoć kompanijama za unapređenje prodaje i profitabilnosti,
- pomoć i obuka šumsko-privrednim društvima u vršenju inventure i certifikacije šuma,
- unapređenje sektorskih politika legislative i integracije.

John Cantrill smatra da ovaj okrugli sto ima za cilj ispunjenje trećeg segmenta navedenog programa.

Mike Garforth je dao detaljan pregled odredbi Zakona o šumama iz 2002., ističući efekte izmjena i dopuna Zakona, te kroz interaktivni razgovor sa učesnicima okruglog stola došao do zaključaka o podobnosti njegovih izmjena i dopuna.

Prema njegovim riječima, Zakon o šumama, kao i svaki drugi, promjenljive je prirode. To je posebno slučaj u zemljama u tranziciji u kojima je prilagođavanje stalan proces koji može potrajati nekoliko godina, pa i više.

Važno je krenuti naprijed, a ne koristiti nesavršenost Zakona kao izgovor za odbacivanje njegovih izmjena i dopuna, posebno ne za njegovo nesprovođenje.

Smatra da Izmjene i dopune Zakona o šumama otklanjaju značajne slabosti u Zakonu o šumama iz 2002. godine, ističući da postavljanje privatnih i državnih šuma na istu polaznu osnovu vraća odgovornost gazdovanja privatnih šuma njihovim vlasnicima, odnosno ovlaštenom pravnom licu.

Jure Sesar, pomoćnik ministra Federalnog ministarstva poljoprivrede vodoprivrede i šumarstva, rekao je da treba dati podršku na usvajanje i primjenu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama. Istovremeno, izmjenama i dopunama racionalizira se funkcija zaštite šume, samo u jednom segmentu prometa i bespravne sječe, administrativne funkcije, sistema finansiranja, a povećavaju se kaznene odredbe, kao i njihovo brže procesuiranje.

Ovim izmjenama i dopunama Zakona o šumama ojačat će se postojeći Zakon o šumama FBiH i osigurat njegova primjena.

Sugeriše se Parlamentu oba doma FBiH da:

- pod hitno usvoje Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o šumama koji je predložila Vlada FBiH;
- da se formira radna grupa za uređenje katastra površina šuma i šumskog zemljišta, s obzirom na važnost ovog segmenta koji nije dovoljno definisan ovim zakonom;
- da se pod hitno, s obzirom na kompletnost grane, usvoje:
- predložene Izmjene i dopune Zakona o uvjetima i načinu rezanja drveta,
- predloženi Nacrt zakona o lovu.

Šemsa ALIMANOVIĆ

Klaster drvne industrije i šumarstva

Prezentiran izvještaj radne grupe

Za regiju centralna Bosna održan je sastanak radne grupe klastera drvne industrije i šumarstva, u Travniku, 28. juna. Rad klastera vodi i pomaže USAID, a uključene su i privredne komore, vladine institucije, fakulteti i preduzeća šumarstva i drvne industrije

Svrha je bila da se prezentiraju akcioni planovi radnih grupa, te da se odrede aktivnosti. Prezentirana je informacija sa tržišta drvnih proizvoda u EU i SAD, kao i novi trendovi u dizajnu namještaja, te doneseni zaključci.

Šumarstvo i drvna industrija

Proizvodnja u Natron - Hayat-u starta naredne godine

Radni sastanak Grupacije održan je sredinom jula * Razgovaralo se o opće korisnim funkcijama šuma, transparentnosti ubiranja sredstava, te njihovoj primjeni

Da bi država, odnosno Federacija BiH ublažila posljedice koje su evidentne proglašenjem Zakona o šumama FBiH od 20. 05. 2002. godine obavezala je sva pravna lica da u cilju poboljšavanja životnih uslova izdvajaju 0,1 odsto ukupnog prihoda u posebne namjenske fondove FBiH i kantona (O.K.Š.) i definisala način ubiranja i njihovu namjenu.

Na žalost, ta sredstva nisu transparentna, koriste se samo u Kantonu Sarajevo, dok ostali raspolažu sredstvima namjenskog fonda FBiH.

Prezentirani su podaci po osnovu naknada za šume za federalni i kantonalne budžete.

Na osnovu podataka Federalnog ministarstva finansija vidno je da se kako kantonalni tako i federalni proračuni sredstava prema korisnicima nisu praznili u punoj mjeri, niti su poštivali srazmjer pražnjenja (20 odsto : 80 odsto) kako je definirano zakonom.

Stoga članovi Grupacije predlažu povećanje kontrole prikupljanja sredstava kroz Poreznu upravu, te da kontrolu utroška vrši Uprava za šumarstvo.

Za projekte pošumljavanja u 2004. godini federalnim proračunom planirano je 1.000.000 KM, sva sredstva su i realizirana, dok iznos od 300.000 KM predviđen za projekte od vitalnog interesa nije u potpunosti iskorišten.

Predstavljen je i kratak komentar o značaju opće korisnih i multifunkcionalnih vrijednosti šuma, koji bi trebao animirati sve relevantne subjekte, od šumara do upravnih organa i institucija kako u FBiH tako i na državnom nivou.

Prema prezentiranim podacima, svi šumski ekosistemi u BiH zauzimaju prostor od 2.709.769 hektara, odnosno čine oko 19,3 odsto ukupne površine, dok čisto obrasla površina iznosi 42 odsto.

Prosječan obim sječa u 1991. godini iznosio je 91 odsto zapreminskog godišnjeg prirasta. Sada su te vrijednosti znatno poremećene, jer se na većini područja siječe više od godišnjeg prirasta.

Prisustvovali su i predstavnici Natron - Hayat-a koji su sa članovima Grupacije razgovarali o mogućnostima i kriterijima snabdijevanja ove kompanije sirovinom bazom.

- Ovaj turski investitor posjeduje fabrike za proizvodnju hemijskih sredstava i ploča za proizvodnju namještaja, raspolaže sa ukupno šest fabrika za proizvodnju namještaja u Rumuniji, Bugarskoj i Maglaju. Tokom 2005. godine u obnovu Natrona uložio je 247 miliona USD - kazao je Teufik Dedeboš, predstavnik Natron - Hayat-a.

U našoj zemlji boravio je mjesec, sa zadatkom da nađe sirovinu koja je potrebna za proizvodnju celuloze, kao i da ocijeni sirovinске potencijale BiH.

Prema njegovim riječima, kada počne proizvodnja celuloze biće potrebno oko 450.000 m³ godišnje jele, bora i smrče.

Početak preuzimanja drveta se očekuje u aprilu naredne, dok bi definiranje svih elemenata ugovora trebalo početi u septembru ove godine, a proizvodnja celuloze startati u sedmom mjesecu sljedeće godine, uz obezbjeđenje tromjesečnih zaliha.

Članovi Grupacije su podržali ovaj prijedlog i obećali da će sve raspoložive količine drveta usmjeriti prema Natron - Hayat-u.

Selma VARUPA

Radna grupa - Pristup kapitalu

Ovaj problem je složen zbog velikih kamata, neodgovarajućih rokova i komplikovane procedure, te je predloženo da se uradi: informativni bilten o postojećim kreditnim linijama, poboljšanje uslova i rokova kreditiranja i da budu prihvatljiviji za drvoprerađivače, unapređenje razvojnih fondova, uspostavljanje instrumenata stimulacije proizvođača, pojednostavljenje kreditnih procedura.

Radna grupa - Nove tehnologije

Konstatovan je nizak nivo proizvodnih tehnologija u preradi drveta sa ciljem da se unaprijedi pristup novim tehnologijama. Predloženo je: obezbjeđenje namjenskih fondova, stvaranje uslova za transfer tehnologija, formiranje centra za razvoj i implementaciju novih tehnologija, obuka i organiziranje studijskih putovanja.

Radna grupa - Razvoj kvaliteta

Domaći proizvodi nemaju odgovarajući nivo kvaliteta i potrebno je usklađivanje sa evropskim standardima. Razvojem kvaliteta i uvođenjem sistema kvaliteta u firme podići nivo proizvodnje i omogućiti izlazak na tržište EU.

Aktivnosti za ovu radnu grupu su: razvoj i implementacija standarda iz oblasti šumarstva i prerade drveta,

obezbjeđenje uslova za testiranje i certificiranje proizvoda, uvođenje standardizacije i sistema upravljanja kvalitetom firme, organiziranje obuke, obezbjeđenje subvencije za uvođenje sistema kvaliteta od kantonalnih vlasti.

Radna grupa - Edukacija

Ova radna grupa ustanovila je nedostatak odgovarajuće stručne radne snage i profesionalnih vještina u sektoru prerade drveta.

Treba uraditi analizu raspoložive radne snage i potreba industrije, unaprijediti kvalitet srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja, unaprijediti praktičan rad u školama, unaprijediti veze između biroa za zapošljavanje i preduzeća.

Radna grupa - Marketing

Razviti marketing u funkciji razvoja novih proizvoda i tržišta sa ciljem izvoza proizvoda višeg stepena obrade.

Aktivnosti koje radna grupa treba da poduzme su: uspostavljanje centra za marketing, istraživanje tržišta i traženje inopartnera, istraživanje ciljnih tržišta, promocija drvoprerađivačkog sektora, specijalizacija proizvodnje na nivou klastera, nastup na sajmovima, obuka.

Š. ALIMANOVIĆ

Održivi razvoj**Inicijativa P/GKFBiH
za
pristupanje
protokolima**

Privredna/Gospodarska komora FBiH je inicirala Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH da pristupi BiH protokolima uz Konvenciju o prekograničnom zagađivanju zraka na velike udaljenosti (Ženeva, 1979.) i Protokolu iz Kyota uz Okvirnu konvenciju UN-a o klimatskim promjenama (Rio, 1992.)

- Smatramo da je to jedan od bitnih preduvjeta za održivi razvoj bh. privrede, približavanja evropskim integracijama, kandidiranje naših projekata iz okolinske problematike, te dobijanje međunarodne pomoći za našu privredu - kazala je savjetnica koordinatorica u P/GKFBiH Nafija Šehić-Mušić na sastanku Odbora Udruženja za razvoj okolinskog upravljanja ove komore. Jedan od tih projekata je program energetske efikasnosti, odnosno smanjenja energetske intenzivnosti, a povećanja energetske efikasnosti. Radi se o projektnom zadatku koji će poslužiti kao podloga za izradu projekta koji bi bio kandidiran za ta sredstva. Udruženje za razvoj okolinskog upravljanja, formirano uz pomoć CARDS Projekta 2002., namjerava značajnije aktivirati četiri animirane sekcije, naglasila je Šehić-Mušić. Sekcija za razvoj okolinskog upravljanja inicirala je da se Federalnom ministarstvu okoliša dostavi prijedlog o participiranju ovog udruženja i sekcije pri izradi zakonskih rješenja koja se tiču okolinskog upravljanja i da se pokrene inicijativa o pripremi dokumenata koji bi bili osnova strategije okolinskog upravljanja u BiH. /FENA/

Turski privrednici u posjeti**Nezadovoljavajuća
ekonomska
saradnja**

Delegacija od 15 poslovnih ljudi iz Izmir, predvođena Kemalom Bajsakom, počasnim konzulom BiH u Republici Turskoj, posjetila je Privrednu komoru Kantona Sarajevo. Privrednike obje zemlje pozdravili su mr Mahir Hadžiahmetović, predsjednik Vanjsko-trgovinske komore BiH, i Huso Kapić, pomoćnik predsjednika Privredne/Gospodarske komore FBiH.

Obje strane iskazale su spremnost za uspostavljanje poslovne saradnje u zajedničkoj proizvodnji i plasmanu proizvoda, posebno iz oblasti metaloprerade, proizvodnje namještaja i hrane. Konstatirano je da ekonomska saradnja između dvije zemlje nije primjerena njihovim političkim i prijateljskim odnosima. Turska u ukupnoj razmjeni BiH sa svijetom učestvuje sa svega dva odsto, a u Kantonu Sarajevo udio je 1,7 odsto.

Direktna strana ulaganja u BiH su skromna i zauzimaju 12 mjesto u ukupnim stranim investicijama u našoj zemlji. U BiH su registrirane 44 firme s turskim i mješovitim kapitalom.

Predsjednik PKKS Kemal Grebo istakao je da su u posljednje vrijeme učinjeni pomaci u vezi sa izvozom bh. prehrambenih proizvoda u Tursku. Započeti su dogovori o unapređivanju saradnje u oblasti veterinarstva, te razmijenjeni certifikati za trgovinsku razmjenu proizvoda životinjskog porijekla. /Dnevni avaz/

Privredna komora Unsko-sanskog kantona**Formirana sekcija knjižara**

U Bihaću je formirana Sekcija knjižara Unsko-sanskog kantona pri Kantonalnoj privrednoj komori radi zaštite interesa svojih članova. Sjednici je prisustvovalo 15 knjižara iz gradova kantona, za predsjednika je izabran Ekrem Karabegović, a usvojen je i program rada za naredni period. Suština je u pripremanju za sezonu nabavke i distribucije udžbenika za novu školsku godinu. Skrenuta je pažnja da neovlašteni pojedinci pokušavaju distribuirati udžbenike bez evidentiranja prometa i plaćanja zakonskih obaveza. Knjižari su još jednom podsjetili javnost da oni ne formiraju cijenu udžbenika, niti određuju autore i naslove po kojim će se raditi. Cijene određuje Udruženje izdavača iz Sarajeva, a odabir udžbenika vrše škole, odnosno predavači pojedinačno. Stoga knjižari apeluju na škole da na vrijeme dostave spiskove kako bi se nabavio dovoljan broj udžbenika. Kako u Kantonu još nijedna škola nije izvršila odabir udžbenika, iako je Federalno ministarstvo obrazovanja još u maju odobrilo autore čiji se udžbenici mogu koristiti i preporučila školama da odabir izvrše na kraju ove školske godine, Sekcija će pokrenuti inicijativu da se to što prije uradi. /FENA/

Radionica

Sistemi samopomoći za okolinsko upravljanje u industriji

U Sarajevu je, 05. jula, u organizaciji P/GKFBiH i EU CARDS projects “Support to Capacity Building for Environmental Management” and “Support to Environmental Field Inspection”, održana prva radionica “Sistemi samopomoći za okolinsko upravljanje u industriji”

Na profitabilnost kompanije utječe povećana potrošnja sirovina, energije i vode, proizvodnja škarta i gubitak materijala uslijed emisije. Stoga ne postoji razlog za odgađanje promjena koje podižu efikasnosti upravljanja proizvodnjom. Ipak, često se nailazi na barijere koje usporavaju proces promjena:

1. Nedostatak znanja o alternativnim tehnikama;
2. Pretpostavke da su troškovi uvođenja promjena previsoki i da kompanija nema potrebna finansijska sredstva;
3. Nedostatak vremena za kvantifikaciju i poduzimanje promjena;
4. Kulturološke barijere koje podrazumijevaju otpor prema promjenama.

Efektivne metodologije za identifikaciju opcija za promjene pomažu u podizanju efikasnosti u proizvodnji. Tako tehnike minimiziranja, uobičajeno rečeno - domaćinski odnos (sistematičan način minimiziranja upotrebe vode, energije, sirovina i proizvodnje otpada) predstavljaju alate kojima menadžment može

poboljšati znanje i razumijevanje njihovog utjecaja, prepoznati mogućnost uštede, kao i povećanje profita.

Ovakvim pristupom dostupni su i razni vidovi tehničke i finansijske podrške od međunarodne zajednice, naročito za programe energetske efikasnosti.

Ova radionica predstavlja početak 18-mjesečnog programa iz oblasti okolinskog upravljanja u industriji.

Na koji način kompanija može odabrati suradnju sa EU CARDS projektima?

Odgovore su pokušali dati predstavnici CARDS Projekata prezentacijama:

1. Promovisanje minimizacije otpada i čistije proizvodnje preko biznis-klubova.

2. Primjeri iz prakse: Mogućnosti uvođenja okolinski prihvatljivih i ekonomski isplativih rješenja, s minimalnim investicijskim troškovima. Predavači su bili Tricia Marcuse i Petar Gvero.

Fomiranje biznis-klubova

Biznis-klubovi su dugoročne organizacije koje rade na dobrobit članova šireg kruga privrednih subjekata i, u osnovi, slični su nevladinim organizacijama. Glavne karakteristike udruživanja su postizanje dobrobiti kroz: smanjenje troškova za informacije i pomoć, moguća sponzorstva i pomoć međunarodnih donatora, stvaranje mreže formalne i neformalne podrške, rješavanje problema uz više angažiranih učesnika i slično.

Biznis-klub promoviše diskusije o bitnim pitanjima sa kompanijom, a ne isključivo sa direktorom. Najbitnija karakteristika jeste angažiranje ka postizanju cilja u roku određenom za promjene.

Šta se predlaže za BiH?

* Predlažu se dva biznis-kluba. Klub čini od pet do 10 kompanija koje će godinu sarađivati sa stručnim timom CARDS Projekta na unošenju promjena u svojoj fabrici.

* Ciljeve će odrediti članovi, s tim što će svaka fabrika morati uključiti provjeru efikasnosti korištenja energije svojih kapaciteta i implementaciju akcionog plana za unošenje promjena.

Projekat će pružiti:

* Minimalno šest radionica za svakog člana kluba sa plaćenim putnim troškovima, materijale za obuku, radne listove i plan rada;

* Otvorenu telefonsku liniju tokom trajanja projekta;

* Posjete pilot-postrojenjima lokalnih i međunarodnih eksperata koji će pomagati u postizanju ciljeva.

Članovi kluba će dogovorno utvrditi plan rada sa timom projekta.

Predloženo je:

* Jedan biznis-klub na području Tuzle, za sve vrste preduzeća koja će predstavljati vezu za razvoj LEAP-ova u Tuzli i Ugljeviku;

* Jedan biznis-klub samo za prehrambenu i industriju pića, čije će članstvo biti iz svih krajeva BiH.

Kako je riječ o projektu za pružanje tehničke pomoći u cilju povećanja sposobnosti kompanija i kako je koncept baziran na ideji “samopomoći”, važno je detaljno pristupiti odabiru kompanija. Stoga je zaključeno da stručni tim CARDS Projekta odredi konkretne kriterije, kako bi se zainteresirani privrednici mogli uključiti u rad klubova.

Po dobijanju izdefinisanih kriterija od tima CARDS Projekta, Komora će na sličan način upoznati svoje članice.

Mr Nafija ŠEHIĆ-MUŠIĆ

XIII sjednica Strukovne grupe trgovine

Hitno rješavanje problema

Na XIII sjednici Strukovne grupe trgovine, 22. juna, u Mostaru, traženo je da Privredna/Gospodarska komora FBiH hitno traži preko svojih tijela rješenje problema u sektoru trgovine. Istaknuti su i zaključci:

- Završni računi trgovine za 2004. godinu dovoljno govore da trgovina treba pomoć države. Trgovina posluje s gubicima, a akumulirani su i duplo viši.

- Zaposlenost je značajna, a osobni dohoci u trgovini su najniži u FBiH.

Trgovina puni proračun države, pa se i država mora pobrinuti da trgovina ima ozbiljan tretman u programiranju budućeg razvoja. Strategija razvoja forsira uvozno-izvozna komponentu, a zanemaruje domaće tržište.

Pomoć je u programiranju razvoja trgovine i povezivanju sa domaćim proizvođačima tako bi kupovali kvalitetno domaće.

- Trgovina osjeća potrebu za formiranjem agencije za otkup potraživanja.

Ovo se nameće zbog visokih potraživanja i skore primjene Zakona o PDV-u.

- Traži se od Komore da se uključi u storniranje Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja trgovačkih knjiga

(“Službene novine FBiH”, broj 26/05).

Primjena Pravilnika ide od 01. 11. 2005. godine. Što nema smisla, jer se PDV-e uvodi 01. 01. 2005. Drugi je razlog što se izričito Pravilnikom zahtijeva ručno vođenje trgovačke knjige.

Prijedlog je da se Pravilnik ne primjenjuje do uvođenja PDV-a. Da se nađe rješenje za softver Trgovačke knjige u Ministarstvu trgovine i financija u FBiH.

- Trgovina traži da uvođenjem novih zakona i druge legistative država bude sposobna provesti ih, a ne kao do sad zbog nesposobnosti prolongirati rokove za primjenu.

- Ako ima mogućnosti da se formiraju kreditni fondovi sa povoljnim kamatnim stopama, za premoštavanje likvidnosti u prvoj godini uvođenja PDV-a, dok država ne bude u stanju obezbijediti povrat PDV-a.

D. B.

XIII sjednica Strukovne grupe ugostiteljstva i turizma

Potrebna pomoć organa Komore

Na XIII sjednici Strukovne grupe ugostiteljstva i turizma, 24. juna, u Mostaru, traženo je od organa i tijela P/GKFBiH da stave na dnevni red ovu oblast i traže njeno razrješenje. Doneseni su i zaključci:

- Završni računi ugostiteljstva i turizma za 2004. godinu govore da trebaju pomoć države. Ugostiteljstvo i turizam posluje s tekućim gubicima, a akumulirani su i znatno viši.

Zaposlenost je značajna, a osobni dohoci su među najnižim u FBiH.

Ugostiteljstvo i turizam pune proračun države, pa se i država mora pobrinuti da ova djelatnost ima ozbiljan tretman u programiranju budućeg razvoja. Strategija razvoja forsira uvozno-izvozna komponentu, a to ne vidi kad je riječ o ovoj djelatnosti.

Pomoć je u programiranju razvoja i povezivanju sa domaćim proizvođačima tako bi kupovali kvalitetno domaće i popravili ponudu gostima i turistima domaćim proizvodima.

- Osjeća se potreba za intervencijom Komore da se ovoj djelatnosti da status izvoznika. Tako bi imala poseban tretman i kod primjene PDV-a. Ovo se nameće zbog visokih potraživanja i skore primjene Zakona o PDV-u.

- Traži se formiranje Ministarstva turizma kao samostalnog ministarstva da zastupa interese ove djelatnosti u državi.

- Traži se od Komore da se uključi u storniranje Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja trgovačkih knjiga (“Službene novine FBiH”, broj 26/05). Primjena Pravilnika ide od 01. 11. 2005. godine. Što nema smisla, jer se PDV-e uvodi 01. 01. 2005. Drugi je razlog što se izričito Pravilnikom zahtijeva ručno vođenje trgovačke knjige.

Prijedlog je da se Pravilnik ne primjenjuje do uvođenja PDV-a. Da se nađe rješenje za softver Trgovačke knjige u Ministarstvu trgovine i financija u FBiH.

- Ugostiteljstvo i turizam traže da uvođenjem novih zakona i druge legistative država treba da bude sposobna provesti ih, a ne kao do sad zbog nesposobnosti provedbe da trpi ova grana, maltretiranjima turista na granicama.

- Vizni, odnosno bezvizni režim jeste prepreka razvoju ove djelatnosti. Predlažemo da se “olabavi” vizni režim u BiH i pokažemo svijetu da smo spremni za Europu.

- Ako ima mogućnosti da se formiraju kreditni fondovi sa povoljnim kamatnim stopama za razvoj ove djelatnosti i za premoštavanje likvidnosti u prvoj godini uvođenja PDV-a, dok država ne bude u stanju vraćati više uplaćeni PDV-e.

Dubravka BANDIĆ

Završni računi u trgovini

Na XIII proširenoj sjednici Strukovne grupe trgovine P/GKFBiH, 22. juna, u Mostaru, posebno je bilo riječi i o završnom računu trgovine u FBiH u 2004. Uvodno izlaganje dala je Dubravka Bandić. Kako navodi, obrađeno je 8.048 završnih računa.

Što se tiče pokazatelja ekonomičnosti, odnos ukupnih prihoda prema rashodima je na istom nivou od lani (indeks 100,0).

Odnos prihoda od financiranja prema rashodima od financiranja iznosi 54,5 u 2003. godini prema 32,0 u 2004. godini, indeks 58,8. Gubitak po radniku je na nivou 2003. godine 1.404 KM. Pokazatelji rentabilnosti su pozitivni.

Odnos neto dobiti i stalnih sredstava iznosi 6,4 posto u 2004. godini prema 5,8 posto u 2003. godini.

Odnos dobiti i kapitala je viši za 14 indeksnih poena u 2004. godini. U 2003. godini iznosi 6,3 posto, u 2004. godini iznosi 7,2 posto, indeks 114,3.

Pokazatelji financijske stabilnosti i likvidnosti trgovine FBiH 2004. godine su slabiji nego po završnom računu 2003. godine.

Učešće stalnih sredstava u poslovnim sredstvima iznosi 46,1 posto u 2003., 44,4 posto u 2004. godini, indeks 96,4.

Odnos kapitala prema materijalnim i nematerijalnim sredstvima 107,7 posto u 2003., 100,5 posto u 2004. godini, a indeks je 93,4.

Pokazatelj financijske sigurnosti

Učešće kapitala u ukupnim izvorima je 42,4 posto u 2003. U 2004. je 39,8 posto, a indeks je 93,7. Učešće kapitala i dug. rez. prema zalihama je 62,2 posto u 2003., 59,9 posto u 2004., a indeks je 96,4.

Pokazatelji likvidnosti

Gotovina prema tekućim obvezama iznosi 7,3 posto u 2003., 8,3 posto u 2004., a indeks je 114,0.

Potraživanja i ulaganja prema ukupnim obvezama su 45,1 posto u 2003., 44,8 posto u 2004., a indeks je 99,4.

Oprema po radniku u trgovini iznosi u 2004. godini 5.749 KM, ili 2,55 posto manje nego u 2003. Istovremeno, akumulirana dobit po radniku povećana je za 6,9 posto u odnosu na 2003. godinu. Očigledno privatni vlasnici štede na opremi i plaćama zaposlenih. Do granica izdržljivosti.

D. BANDIĆ

Bilans uspjeha

Ukupan prihod u iznosu od /KM /	2003.	2004.	Indeks
	9.141.244.3901	10.753.714.754	117,6
rashod	9.060.763.340	10.653.814.659	117,6
Neto dobit za period	162.977.959	194.135.383	119,1
Gubitak za period	104.457.608	120.953.833	115,8
Akumulirani gubitak	191.551.952	238.968.145	124,8
Gubitak iznad visine kapitala	66.416.175	83.864.051	126,3

Bilans stanja

	2003.	2004.	Indeks
Ukupna aktiva	6.101.524.165	6.784.628.055	111,2
Stalna sredstva	2.810.088.887	3.012.725.216	107,2
Materijalna sredstva	2.348.912.047	2.625.128.073	111,8
Gradjevine	1.354.356.368	1.545.174.623	114,1
Oprema	437.572.602	495.523.650	113,3
Financijska sredstva	404.662.106	329.229.657	81,4
Tekuća sredstva	3.219.627.022	3.677.758.784	114,2
Zalihe trg. robe	1.319.716.553	1.471.122.348	111,5
Potraživanja	1.503.063.688	1.745.957.948	116,2
Ostali kupci	1.095.394.169	1.304.832.676	119,2
Ulaganja	79.680.756	84.335.950	105,8
Gotovina i ekv. gotovine	212.307.771	273.923.625	129,1
Ukupna pasiva	6.101.521.165	6.784.628.055	111,2
Kapital	2.589.993.322	2.698.234.457	104,2
Uplaćani kapital	1.950.148.347	1.952.773.314	100,2
Akumulirana dobit	639.831.942	855.030.397	124,2
Akumulirani gubitak	191.551.952	238.968.145	124,8
Tekuće obveze	2.902.720.279	3.204.600.923	110,2
Ostali dobavljači	1.443.480.638	1.624.653.371	112,6
Drugi krediti	517.737.587	598.797.970	115,7
Dugoročne obveze	608.810.564	801.732.675	131,7
Broj zaposlenih sati/R	74.203	86.188	116,2
Neto plaće i naknade	208.234.485	234.003.967	112,4
Por. i dopr. na plaće i nakn.	130.620.518	148.606.607	113,8
Mjesečni osobni dohodak /R /KM	233,86	224,70	96,1

SPORAZUM O OSNIVANJU

Udruženja za unapređenje privrede u oblasti industrije tekstila, kože i obuće na području jugoistočne Evrope sa sjedištem u Berlinu

Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH (u daljnjem tekstu: stranka 1), Privredna komora RS (u daljnjem tekstu: stranka 2) i Konzorcij Grell & Partner Perimex GmbH, Offenbach, SR Njemačka (u daljnjem tekstu: stranka 3), sporazumno su se dogovorile da osnuju zajedničko UDRUŽENJE za unapređenje privrede u oblasti tekstila, kože i obuće koje se kasnije može proširiti i na druge industrijske grane, sa sjedištem u Berlinu, SR Njemačka.

I - OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim sporazumom,

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: stranka 1), Privredna komora Republike Srpske (u daljnjem tekstu: stranka 2) i Konzorcij Grell & Partner Perimex GmbH iz Offenbacha, SR Njemačka (u daljnjem tekstu: stranka 3), u cilju pomoći industriji tekstila, kože i obuće, radi izlaska na tržišta jugoistočne Evrope sa prevashodnim zadatkom izlaska na tržište Evropske unije i šire, sklapaju ovaj Sporazum.

Ovim Sporazumom učesnici utvrđuju ciljeve, predmet i oblike privredne saradnje, međusobna prava i obaveze, te se obavezuju da će poduzeti sve neophodne mjere za unapređenje trajnog i stabilnog razvoja privredne saradnje i osigurati što povoljnije uslove u tom smislu.

Član 2.

Konzorcij Grell & Partner Perimex GmbH iz Offenbacha, SR Njemačka, osnovat će preduzeće koje će biti pod nazivom "Beletex" i imat će status pravnog lica sa sjedištem u Berlinu, SR Njemačka.

Član 3.

Udruženje je oblik poslovnog povezivanja koji nema svojstvo pravnog lica.

Udruženje ima prava, obaveze i odgovornosti utvrđene ovim sporazumom.

Član 4.

Potpisnice Sporazuma će posebnim sporazumima ili ugovorima urediti međusobne odnose, odnosno prava i obaveze za izvršenje konkretnih poslova u skladu sa ovim Sporazumom.

II - PREDMET SARADNJE

Član 5.

Predmet saradnje je formiranje mreže kooperacije među preduzećima, kao i privrednim partnerima i institucijama u regionu i šire.

Grupnim inicijativama treba potpomoći članove udruženja u marketingu i izvozu uključujući promet i logistiku, optimizaciju distributivnog lanca, te pomoć u razvoju vlastitog proizvoda.

Bitna težišta grupnih inicijativa su između ostalog:

- blagovremene informacije usko povezane sa komunikacijama,
- marketing,
- internacionalizacija proizvoda,
- kooperacija.

Inicijative su okrenute prema preduzećima i imaju za cilj: istraživanje i razvoj tržišta marketinga (reklama i propaganda), kupovinu, promet i izvoz, internacionalizaciju proizvoda, logistiku, tehnološke inovacije u službi bolje organizacije preduzeća, dobivanje pravovremenih informacija i slično.

Planiraju se:

MREŽE RESURSA koje se, između ostalog, odnose na zajedničko korištenje tehnologije, vršenje obuke, razmjenu informacija i iskustava u menadžmentu.

DISTRIBUTIVNE MREŽE koje treba da organiziraju saradnju između proizvođača i dobavljača.

HORIZONTALNE MREŽE koje organiziraju saradnju između preduzeća iz iste branše, ali bez formiranja klastera.

Nadalje, predmet organizacije će biti i izgradnja i menadžment takozvanih Meta-skupova.

Udruženje može obavljati i druge privatno-ekonomske djelatnosti.

Promocija bh. ponude u SR Njemačkoj

Nakon nedavno potpisanog Sporazuma o osnivanju udruženja za unapređenje privrede u oblasti industrije tekstila, kože i obuće "Beletex" na području jugoistočne Evrope, sa sjedištem u Berlinu, u toku je proces umrežavanja svih zainteresiranih kompanija.

Slijedeća aktivnost će biti predstavljanje članica u okviru sajamske manifestacije koja će biti upriličena u oktobru ove godine u SR Njemačkoj pod nazivom "Dani bh. tekstila, kože i obuće".

Domaće kompanije su obavezne pokriti svoje troškove, a inopartner će obezbijediti besplatan izložbeni prostor.

U toku su aktivnosti promoviranja pomenutog sajma što bi trebalo doprinijeti privlačenju brojnih kupaca, u prvom redu iz skandinavskih zemalja.

U ovom broju Glasnika u cijelosti objavljujemo sporazum kojeg su se članice obavezne pridržavati, u protivnom, neće moći biti dio zajedničkog preduzeća.

Naknadno ćemo vas obavijestiti o načinu prijave za učešće na sajmu.

H. B.

III - SJEDIŠTE UDRUŽENJA

Član 6.

Udruženje ima sjedište u Berlinu, SR Njemačka.

IV - OBLAST SARADNJE

Član 7.

Saradnja će se odvijati u oblasti industrijske proizvodnje i to:

A/ Obrada tržišta EU i šire za:

- plasman tekstila i proizvoda od tekstila,
- plasman sirove kože,
- plasman modne odjeće od kože,
- plasman krzna i proizvoda od krzna,
- plasman galanterijskih proizvoda,
- plasman svih vrsta obuće,
- ugovaranje LOHN poslova u svim oblastima industrijske proizvodnje koji su predmetom ovog člana,
- razvijanje vlastite modne marke,
- pomoć u nabavci svog potrebnog repromaterijala,
- zastupanje članica Udruženja na sporovima nastalim prilikom realizacije poslova,
- pomoć prilikom eventualnih problema sa naplatom potraživanja po realizaciji poslova,
- pomoć članicama pri organizaciji zajedničkog ili, pak, pojedinačnog nastupa na sajmovima i drugim manifestacijama interesantnim za članice,
- pružanje i drugih vrsta pomoći koje će se pojaviti u toku rada udruženja.

V - PRIORITETNI CILJEVI UDRUŽENJA

Član 8.

1. Umrežavanje svih članica u jedan jedinstveni informacijski centar u Berlinu
2. Kontakt sa novim kupcima
3. Razvoj vlastitog proizvoda
4. Povećanje izvozne baze
5. Poboljšani marketing
6. Kontaktiranje novih dobavljača
7. Poboljšanje logistike prometa
8. Omogućavanje kvalitetnijeg pristupa kvalitetnim novčanim sredstvima
9. Uvođenje novih proizvodnih tehnologija
10. Kontaktiranje specijalista i savjetnika radi poboljšanja plasmana i marketinga
11. Bolje korištenje informacijskih tehnologija, Interneta itd.
12. Poboljšanje sistema kvalitete proizvoda

VI - FINANSIRANJE RADA UDRUŽENJA

Član 9.

1. FAZA

A/ UMREŽAVANJE SVIH ČLANICA U JEDINSTVENI INFORMATIVNI SISTEM

Finansirat će se iz sredstava dobivenih javnim osnovnim finansiranjem, što podrazumijeva da članice udruženja neće snositi nikakve troškove oko umrežavanja.

Sve do završetka umrežavanja, aktivno učešće u radu udruženja od strane radnika komora, a što podrazumijeva troškove: putovanja, dnevnica, noćenja, kao i troškove korištenja vlastitog vozila, finansirat će Konzorcij Grell & Partner Perimpex GmbH iz Njemačke iz javnih sredstava.

2. FAZA

B/ ZAVRŠETAK UMREŽAVANJA I PRELAZAK NA RAD UDRUŽENJA KAO PRIVREDNOG SUBJEKTA "BELETEX"

Finansirat će se od članica udruženja /kompanija/ za koje će "Beletex" obavljati - ugovarati i vršiti navedene usluge za proviziju.

"Beletex" će sa svakom članicom sklopiti pojedinačne ugovore o načinu finansiranja i visini procenta za izvršene usluge.

VII - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 10.

Udruženje je otvoren oblik dobrovoljnog udruživanja komora i Konzorcija Grell & Partner Perimex GmbH kome mogu pristupiti i sve zainteresirane kompanije iz navedenih industrijskih grana iz cijele BiH.

Kompanije-preduzeća mogu postati punopravni članovi udruženja pod uslovom da su članice Komore FBiH i Komore RS i da redovito izmiruju svoje obaveze vezane za članstvo u komorama.

Konzorcij Grell & Partner Perimex GmbH ne može samoinicijativno bez konsultacije sa komorama u udruženje učlaniti niti jednu kompaniju.

Član 11.

Svaki član udruženja može samostalno istupiti iz istog ukoliko je nezadovoljan radom udruženja.

Član 12.

Udruženje mora raditi u interesu svojih članica i ne smije pružati usluge van njih.

Član 13.

POSLOVNO POVJERENJE

Strankama je zabranjeno koristiti stečene informacije koje stoje u direktnom ili indirektnom odnosu sa ugovorom navedenog projekta u bilo koje druge svrhe osim za svrhe ugovora. Ova zabrana ne odnosi se na informacije koje su stranke stekle legalno od treće strane, informacije koje su već poznate ili se javno objavljuju.

Informacije su dokumenti, procjene, nacrti, skice ili tehničke specifikacije koje su dobili i koje su tehničke, finansijske ili druge poslovne prirode.

Stranke se obavezuju da će voditi računa o tome da njihovi saradnici, predstavnici i druge osobe koje imaju pristup informacijama stoje pod istom obavezom čuvanja tajne kao što je gore navedeno.

Obaveza čuvanja poslovne tajne i povjerenja važi i nakon potpisivanja ugovora i završetka pregovora o ugovoru.

Član 14.

Ovaj sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme, a smatra se zaključenim kada ga potpišu ovlaštene predstavnici sve tri strane.

Član 15.

Poslovni jezik je njemački.

Član 16.

Ovaj sporazum i sve obaveze koje proističu iz njega podliježu materijalnom procesnom pravu SR Njemačke.

U slučaju spora nadležan sud je Sud u Frankfurtu na Majni. Sarajevo, 7. juna 2005.

Stranka 1 /Ime i funkcija/

Stranka 2 /Ime i funkcija/

Stranka 3 /Ime i funkcija/

PERIMEX GmbH
Innsbrucker Str. 4
63073 Offenbach

Metodologija pripreme cost-benefit analiza

U Sarajevu je, 21. juna, u prostorijama Komore, održan sastanak diskusione grupe o "Metodologiji pripreme cost-benefit analiza u okolinskom sektoru". Organiziran je u okviru aktivnosti Udruženja za razvoj okolinskog upravljanja, odnosno Sekcije za razvoj politike okolinskog upravljanja, u organizaciji CARDS Projekta 2002. i P/GKFBiH

Prvo predavanje održao je dr Viktor Platon o temi "Finansijska i ekonomska CBA".

Principi analize troškova i dobiti (CBA) predstavljaju, u stvari, alat za razvijanje opcija za rješavanje okolinskih problema i razvijanje politike okolinskog upravljanja u tom kontekstu.

Sve organizacije, kako u javnom tako i privatnom sektoru, suočavaju se sa dilemom, kako donijeti odluku, kojom će na najbolji način ostvariti svoje ciljeve. U skraćenoj verziji dajemo razmatranu metodologiju CBA.

Predstavljena metodologija podrazumijeva finansijsku i ekonomsku CBA.

Finansijska analiza

Svrha finansijske analize jeste da predvidi kretanja gotovinskog kapitala projekta s ciljem izračunavanja podesne stope prinosa, specifične finansijske interne stope prinosa na investiciju i vlastiti kapital, te finansijske neto trenutne vrijednosti.

Ova analiza obezbjeđuje glavne informacije na ulazu i izlazu, njihove cijene i sveukupnu vremensku strukturu prihoda i troškova.

Finansijska analiza je predstavljena tabelama koje:

- Prikazuju finansijske tokove investicija, uz analizu ukupne investicije, operativne troškove i prihod,
- Prikazuju izvore finansiranja i

- Kretanje gotovinskog kapitala finansijske održivosti.

Finansijskom analizom se sumiraju tokovi gotovog novca u dvije tabele: -

Jedna za povrat investicija (kapacitet operacijskih neto prihoda za održavanje investicionih troškova, bez obzira na način na koji su finansirani);

- Druga za kalkulaciju povrata akcijskog kapitala razmatranjem korištene šema finansiranja. Ovakvim pristupom, projektu se omogućuje stopa prinosa u skladu sa njegovim finansijskim opterećenjem, bez obzira na troškove investiranja.

Ekonomska analiza

Ekonomska analiza procjenjuje doprinos projekta ekonomskom blagostanju regije ili zemlje. Analiza se radi za korist cijelog društva (regije ili zemlje), a ne samo vlasnika infrastrukture kao što je slučaj kod izrade finansijske analize. Nastavljajući dalje od podataka finansijske analize (u koju ulazi izvođenje investicije bez obzira na njene finansijske izvore), ekonomska analiza, po značenju definicije je odgovarajuća razmjena faktora za svaku od stavki priliva i odliva, i uključuje koristi i troškove društva koji nisu razmatrani u finansijskoj analizi, na primjer, uticaji okoliša.

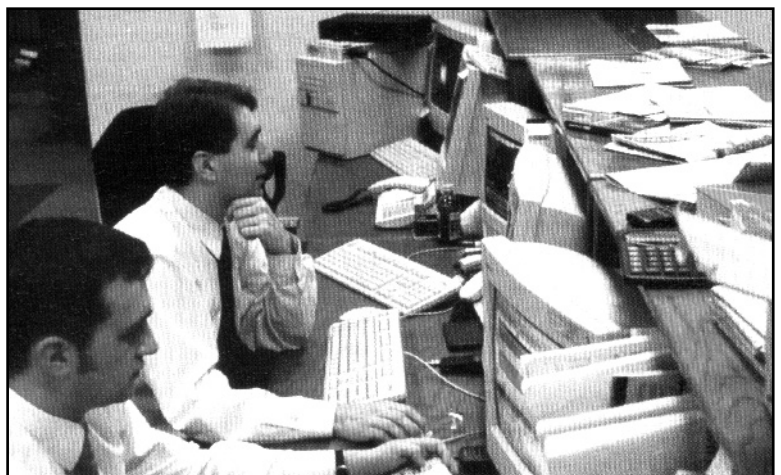
Ekonomska analiza se izvodi u tri faze:

- **Faza 1:** takse/subvencije i druge korekcije transfera; - **Faza 2:** spoljne ispravke; - **Faza 3:** razmjena tržišnih cijena sa računovodstvenim, uključujući društvene troškove i dobiti (određivanje faktora razmjene). - **Uticaji okoliša**

• U kontekstu CBA, okolišni uticaji trebaju biti korektno opisani i ocijenjeni, po mogućnosti, u skladu sa najsavremenijim kvalitativno-kvantitativnim metodama. U ovom okviru je često korisna višekriterijska analiza.

• Ovo bi impliciralo ustupanje, ukoliko je moguće, uobičajene vrijednosti računovodstva za troškove okoliša.

• Ovo mogu biti grube procjene, ali, ipak, bi morale odrediti bar najvažnije troškove okoliša.

Analize troškova i dobiti za investicione projekte su obično relativno jednostavne. Problem se obično jasno navodi, a tehnička rješenja se generalno provjeravaju i testiraju.

Procjena alternativnih opcija politike, posebno onih koje se primjenjuju na državnom i regionalnim nivoima, zahtijevaju puno razrađenije analize, zbog njihovih potencijalnih makroekonomskih, mikroekonomskih i političkih utjecaja.

• **Glavna svrha izvođenja analiza troškova i dobiti alternativnih opcija politike okolinskog upravljanja jeste da se obezbijedi podrška donosiocima odluka, u procesu razvoja detaljne politike ili razvoja implementacionih strategija:**

- 1. Šta proizvoditi sa raspoloživim resursima (prirodni resursi, radna snaga, capital):
 - Identifikacija problema i definisanje cilja
 - Identifikacija opcija za rješenje problema
 - Evaluacija opcija
 - Primjena alatki za donošenje odluka

- Donošenje odluka
- Implementacija
- Monitoring i procjena utjecaja
- CBA analiza ne daje konačan isključiv odgovor
- “DA” ili “NE”
- Pruža argumentaciju za daljnje rasprave i analize

Nakon predavanja koje se odnosilo na opis metodološkog pristupa u korištenju CBA, uslijedili su konkretni primjeri korištenja CBA, prezentacijama:

CBA - Kvalitet vazduha - Primjer iz Banjaluke - dr Viktor Platon

Investicioni troškovi i ekonomske koristi izgradnje zaobilaznice Banjaluka - prof. dr. Lazo Rajlić i Pero Gvero

Studija slučaja TE Kakanj - Alen Robović, CARDS Projekt 2002.

Mr Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

SMIA05 - Drugi internacionalni kongres okolinskog upravljanja za srednja i mala preduzeća

Održivi menadžment u akciji - SMIA (Sustainable management in action)

(19. i 20. septembra, Univerzitet u Ženevi, Švicarska, www.smia.info)

VALAIS PREDNOST, sistem održivog razvoja - okolinskog upravljanja za mala i srednja preduzeća (SME's / small and middle enterprises) i za region

Valais prednost je inovativan pristup koji uvodi održivi menadžment u središte malih i srednjih preduzeća. U susret globalizaciji, pruža efikasne alate za razvijanje novih znanja i vještina, te viziju i okvir za promociju ekonomskog i kulturnog identiteta u regionima industrijaliziranih zemalja i zemalja u razvoju.

Sistem predlaže jednostavna i efikasna rješenja za vodeće aspekte ključnih procesa u preduzećima. Poslovanje koje se dijelom oslanja na Internet i intranet, **Valais prednost** determiniše procese u kompaniji i povezuje ih zajedno. Konačan cilj jeste certificiranje. Preko baze podataka, kompanije ostvaruju pravovremeni sistem vrednovanja, čime se ostvaruje, kreira trajni prenos vještina.

U preduzećima, **Valais prednost** otvara pristup globalnoj viziji i omogućava vodeće koristi: dokazane performanse i konkurentnost, veće poslove, povećan inovativni kapacitet i kredibilitet, smanjenje osiguranine i sličnih troškova vezanih za korištenje prirodnih resursa.

U regionu, **Valais prednost** jača ekonomsku mrežu i strukturu poboljšavajući istovremeno njen imidž. Ovakav sistem pruža alate za identi-

fikaciju fizičkih kretanja (energija, otpad, transport) u kompaniji i u mjerenju sektorskih performansi. Predstavlja jedinstven pristup za regione kako da promoviraju vlastitu kulturu i ekonomski identitet korištenjem modernih alata održivog menadžmenta.

Valais prednost je determinisana prije pet godina u švicarskom Kantonu Valais. Prvobitno, ovaj pristup je bio usmjeren isključivo na sektor turizma, zatim na sve ekonomske sektore, tako da trenutno okuplja 70 kompanija koje su odlučno prihvatile certifikat ISO 9001:14001. U narednoj fazi, kompanije prihvataju oznaku Valais, čije su osnovne vrijednosti: autentičnost, nedirnuti priroda, moderna interpretacija tradicije i kulture, dinamično upravljanje inovacijama i kvalitet života.

Od 2003. godine, projekat je predstavilo Udruženje kompanija “Wallone” u Belgiji i 2005. godine regija Berner Oberland u Švicarskoj je, također, odlučila da implementira ovaj pristup.

Valais prednost predstavlja ohrabrujući primjer dinamičnosti i vizije za promociju održivog menadžmenta u SME's u cijelom svijetu. Na SMIA05 kongresu, ovaj pionirski pristup će predstaviti njegov inicijator Yvan Aymon, direktor Valais excellence, Sierre (Švicarska).

N. Š. - M.

Intervju: dr Džemal Peljto, direktor IGT-a

Potrošači nezaštićeni od rizične opreme

Istraživačko-razvojni centar za gasnu tehniku (IGT) koncipirao je svoje aktivnosti tako da pokriva prostor zemalja bivše Jugoslavije i jugoistočne Europe * GTZ odobrio 600.000 KM za uspostavu edukacionog centra za gasnu tehniku

- Programe razvoja i projekte koncipirali smo tako da zadovoljimo i uspostavimo saradnju sa zemljama bivše Jugoslavije i jugoistočne Europe - kaže dr Džemal Peljto, direktor IGT-a, koji samo u oblasti gasne tehnike broji 20 godina radnog staža.

- Posljednjih desetak godina razvijene zemlje Europe se munjevitom brzinom razvijaju tehnološki, naučno, stručno i organizacijski u pogledu ustroja cijelog sistema. U BiH se još uvijek bavimo političkim temama - komentariše Peljto - žaleći što struka i nauka nisu u prvom planu.

Nabraja i stručnjake koji su tokom rata napustili Institut i našu zemlju i sada unapređuju gasnu privredu Kanade, SAD, Novog Zelanda, Australije, Francuske itd. Ipak, IGT još uvijek ima jake individulace, ali nedostaju organizacija i ambijent kako bi djelovali timski i razvijali oblast gasne tehnike.

I ova grana privrede se susreće s problemom mladih kadrova. Prema njegovom mišljenju, mladi vide budućnost u bavljenju društvenim djelatnostima. Fabrike ne rade, pa smatraju da nema potrebe za inženjerima. A oni koji se školuju na tehničkim fakultetima, nemaju laboratorija niti uslova za kvalitetnu nastavu. I pored svega, kako kaže direktor Peljto, IGT je primio manji broj mladih koji su iskazali želju da se usavršavaju.

- U IGT-u generišemo uslove za zapošljavanje u drugim firmama. U Institutu je 20 zaposlenih, ali je bitnije to što omogućavamo da se u gasnoj privredi ostvaruje veća realizacija i veća efikasnost poslovanja i da se tamo zapošljavaju kadrovi koji se ovdje školuju. Jedan od naših segmenata djelatnosti jeste i edukacija kadrova. To je osnova za bilo kakav napredak. Imamo aktivnosti koje se nadovezuju na radno-tehničku regulativu. Radimo na projektu harmonizacije legislative i tehničke regulative u gasnom sektoru u zemljama jugoistočne Europe u skladu sa EU. Da bi se tehnička regulativa primijenila u praksi, potrebno je educirati brojne stručnjake. De facto trebalo bi svakog radnika iz gasne struke educirati za njegov posao. Ovih 25 godina zaostatka ne može se lako nadoknaditi - naglašava Peljto.

IGT ima licencni ugovor sa Njemačkim udruženjem za gas - DVGW da prenosi know-how iz

Njemačke u jugoistočnu Europu. U tom smislu njemačka Vlada, odnosno GTZ je odobrio 600.000 KM za uspostavu edukacionog centra za gasnu tehniku pri IGT-u. U okviru ovog programa već se školuje prva generacija trenera, odnosno autoriziranih predavača za oblast gasne tehnike. Školovanje traje 15 mjeseci, i nakon toga će IGT dobiti licencu kompetentnog edukacionog centra gasne tehnike.

Građani Sarajeva su prirodni gas prihvatili kao energent koji je komforan, raspoloživ i prihvatljiv cijenom. Nakon rata je sanirana gasna mreža, kao i kompletan distributivni sistem, koji ima preko 500 kilometara gasnih cijevi pod zemljom. Ono što nije u potpunosti sanirano jesu gasne instalacije u stanovima. Na žalost, to je tek došlo na red i, prema riječima direktora Peljte, u toku su aktivnosti Sarajevogasa i na ovim projektima.

Zbog specifične poslijeratne situacije, gasne instalacije u stanovima su često rađene ad hoc i zbog toga se ne može očekivati da potraju duže, Peljto pojašnjava:

- Tome je dijelom doprinijela situacija na tržištu na kojem se mogu kupiti aparati za koje svaki stručnjak zna da ne odgovaraju zahtjevima sigurnosti, a nalaze se u legalnim trgovinama. Granice su propustive za nezdravu hranu, pa i za neispravnu opremu, koja ne odgovara standardima i koja se ne može plasirati u zapadnim zemljama.

Opet dolazimo do ovlasti države i propisa koji se ne provode, uvoza koji se ne kontrolira, prodavnica u kojima inspektori ne nalažu da se neispravno povuče iz prodaje itd. U svemu tome građani nisu dovoljno informirani i misle da u velikim

tržnim centrima ne bi trebalo biti neispravnih stvari. Instalateri zbog jake konkurencije često ugrađuju jeftinije uređaje kako bi konkurisali cijenom. I tako potrošači nisu zaštićeni od rizične opreme.

Kako gasne instalacije nisu trajno sigurne, postoje zakonske obaveze za povremene kontrole svakih pet godina. Međutim, i tu ima problema zbog teške socijalne situacije u kojoj mnogi nisu u stanju da izdvoje novac za zamjenu instalacija. Zbog toga bi, prema mišljenju direktora IGT-a, država trebala pokrenuti organiziranu akciju za nabavku opreme u većim količinama po nižim cijenama. A onda da uz pomoć mjesnih zajednica, općina i banaka ponudi povoljnije aranžmane.

Za prirodni gas kažu da je najveći ekološki iskorak. Nema sumpora i čađi, a ima najmanje azotnih oksida. Ekološki je prihvatljiviji čak i od hidroenergije.

U Sarajevu se rasipa dva i po do tri puta više energije, nego što je to potrebno. Ako bismo sveli potrošnju na polovinu, zrak bi nam bio čistiji, tvrdi Peljto:

- Jedan od imperativa jeste da smanjimo zimsku potrošnju kroz mjere štednje, poboljšanje izolacije stanova i edukacija građana. U isto vrijeme treba raditi na povećanju ljetnje potrošnje prirodnog gasa podizanjem industrijskih kapaciteta koji bi ga koristili. Kantonalno ministarstvo prometa i komunikacija vodi projekat kojeg mi servisiramo da se uvede prirodni gas kao gorivo za automobile u gradskom saobraćaju. Svi autobusi, kombi i taksi vozila, kao i komunalna, trebala bi ga koristiti.

Osim navedenih projekata tehničke regulative, edukacije kadrova, uvođenja gasa u saobraćaj, štednje energije i prestrukturiranja potrošnje prirodnog gasa, IGT priprema i treću Internacionalnu gasnu konferenciju pod nazivom "Tehnička samouprava u gasnoj struci - Veliki iskorak", koja će se u februaru slijedeće godine održati u Sarajevu.

Alena AHMETSPAHIĆ - FOČO

Na sajmu u Zetri

Njemački ambasador uručio nagrade

U sklopu sajma "Koristimo/kupujemo domaće", koji je održan, od 25. do 28. juna, u dvorani Zetra, u Sarajevu, svoje radove predstavili su i studenti Akademije likovnih umjetnosti, Odsjek produkt dizajn. Prezentirani radovi urađeni su u tvornici namještaja "Nord Ent" u Tešnju, a u sklopu radionice "Made in BiH" posvećene afirmaciji dizajna u proizvodnji namještaja. Radionica se održala u organizaciji P/GKFBiH, Akademije likovnih umjetnosti (ALU) Odsjek produkt dizajn Sarajevo, te uz podršku USAID projekta podizanje konkurentnosti razvojem klastera (CCA), a glavni cilj je ostvarenje direktnih veza između dizajnera i proizvođača namještaja radi unapređenja kvaliteta domaćih proizvoda.

Arne fon Kitlic, njemački ambasador u BiH, uručio je tri nagrade studentima Akademije likovnih umjetnosti sa Odsjeka produkt dizajn za najbolji dizajn drvenih držača noževa koje je naručila kompanija Wüsthof iz Solingena.

Najboljim je proglašen rad studentice Emine Hodžić, druga je Lidija Kusin, a treća Katarina Matić.

Svi nagrađeni radovi naših studentica idu u proizvodnju.

Srebrenica - Potočari

Puštena u rad proizvodna linija auto-dijelova

Radovi na izgradnji Fabrike u Potočarima, u Srebrenici, trajali su 53 dana. Nakon provođenja druge faze investiranja zapošljavaće oko 150 radnika. Rezultat je investiranja poslovnog sistema CIMOS Kopar i TMD Gradačac, koji uspješno radi i zapošljava stotine radnika. Ulaskom u sistem CIMOS-a iz Kopra, gradačački TMD će cjelokupnu proizvodnju plasirati na inotrižistu na dobrobit same kompanije i BiH. Kompanija TMD u posljednjih nekoliko godina zaposlila je i desetine mladih inženjera mašinstva i drugih perspektivnih kadrova.

Zbog uzornih rezultata ove kompanije, njen prvi čovjek direktor Fadil Novalić postao je jedan od najcjenjenijih menadžera u sistemu CIMOS-a.

Peti su izvoznici po veličini u BiH, sa godišnjim izvozom od 50 miliona eura. Procjenjuje se da će fabrika iz Potočara stvarati profit od 15 miliona eura.

Zvaničnom otvaranju Fabrike prisustvovali su i predstavnici P/GKFBiH.

N. Š. - M.

Federalni zavod za zapošljavanje

U maju zaposleno 3.230 radnika

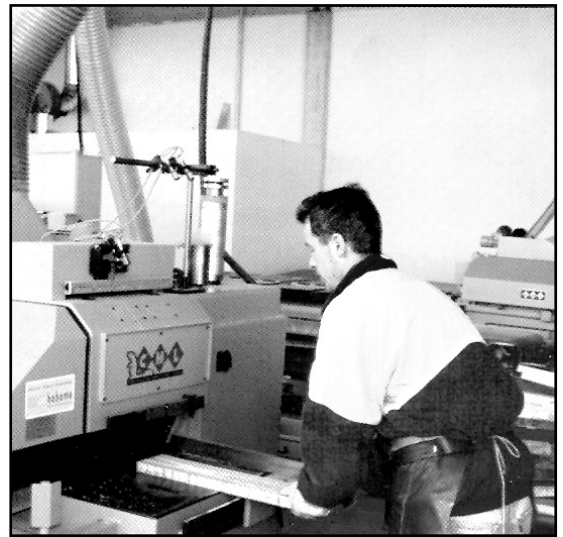
Krajem maja 2005. godine na evidencijama službi za zapošljavanje u FBiH registrovano je 330.827 nezaposlenih, od kojih 153.679 žena, što predstavlja smanjenje za 812 lica ili 0,24 odsto u odnosu na april ove godine

U maju 2005. godine, prema podacima, sa evidencije službi za zapošljavanje zaposleno je 3.230 radnika, što je za 37 radnika više u odnosu na april 2005. Potražnja za radnom snagom u maju je iznosila 1.788 lica i veća je za 534 lica ili 42,58 odsto u odnosu na prethodni mjesec. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, dobijenim od organizacija-poslodavaca, u martu 2005. godine u FBiH bilo je zaposleno 389.844 radnika i u odnosu na februar 2005. godine manje ih je za 22 ili 0,01 odsto. U privredi je bilo 218.671 zaposleni ili 56,09 odsto, a u neprivredi 171.173 ili 43,91 odsto.

Kvalifikaciona struktura evidentiranih nezaposlenih u maju 2005. godine bila je - visoka stručna sprema 5.309 ili 1,60 odsto, viša stručna sprema 4.392 ili 1,33 odsto, srednja stručna sprema 71.794 ili 21,70 odsto, visokokvalifikovani radnici 2.708 ili 0,82 odsto, kvalifikovani 122.959 ili 36,86 odsto, nekvalifikovani 112.627 ili 34,04 odsto, prekvalifikovani 10.889 ili 3,29 odsto i niža stručna sprema 1.149 ili 0,35 odsto. Posmatrano po kantonima, većina registrovanih nezaposlenih nalazi se u Tuzlanskom kantonu (80.592 ili 20,67 odsto), u Kantonu Sarajevo (64.658 ili 16,59 odsto), zatim u Zeničko-dobojskom

(63.941 ili 16,40 odsto), a najmanje u Bosansko-podrinjskom kantonu (4.548 ili 1,17 odsto) od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih u FBiH.

Učešće demobilisanih vojnika u ukupnom broju lica koja traže zaposlenje je u maju iznosilo 61.608. U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, novčanu naknadu u maju koristilo je 6.208 lica ili 1,88 odsto, a zdravstvenu zaštitu u istom periodu 198.311 lica ili 69,94 odsto od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih. U maju 2005. godine 66 lica koristilo je pravo na penziono i invalidsko osiguranje, a izdato je 77 radnih dozvola stranim državljanima. /ONASA/

Istraživanje tržišta rada u FBiH

Federalni zavod za zapošljavanje proveo je istraživanje tržišta rada u FBiH prema kome je najviše potreba za radnicima uzimajući u obzir područje djelatnosti preduzeća iskazano u prerađivačkoj industriji, trgovini, obrazovanju i građevinarstvu. Aktivnosti su provedene u prvom tromjesečju ove godine s ciljem utvrđivanja trendova i očekivanja poslodavaca, izrade odgovarajućih baza podataka o potrebama, stručnoj pripremi i poslodavcima, te predlaganja određenih mjera aktivne politike zapošljavanja. Poslodavcima je, prema riječima stručnog saradnika u Zavodu Harisa Huskića, dostavljen 4.421 upitnik, od čega je vraćeno 2.429 ili 55 odsto. To je zadovoljavajući odziv, s obzirom na to da se radi o prvom ovakvom istraživanju. Najveći odziv bio je u

Srednjobosanskom, najmanji u Livanjskom kantonu s tim da je daleko najniži (s obzirom na broj privrednih subjekata) zabilježen u Kantonu Sarajevu. Anketirani poslodavci registrovani u različitim oblicima vlasništva kapitala iskazali su 6.930 potreba za radnicima, od kojih 72,8 odsto na neodređeno i 21,1 odsto na određeno vrijeme. Najviše potreba odnosi se na zapošljavanje kvalifikovanih radnika 38,3 odsto, radnika srednje stručne spreme 17,8 odsto i radnika visoke stručne spreme 16,9 odsto. Najmanje potreba se odnosi na zapošljavanje radnika niže stručne spreme svega 1,4 odsto. Od ukupnog broja potreba za radnicima na neodređeno vrijeme 53,6 odsto su novoootvorena radna mjesta, što ukazuje na pozitivan trend poslovanja tih poslodavaca. Cilj ovog istraživanja jeste da se uskoro formira klub sto poslodavaca koji imaju zavidne ocjene poslovanja i koji će imati intenzivnu saradnju s Federalnim zavodom i kantonalnim službama za zapošljavanje.

Istraživanje je obuhvatilo i potrebe za stručnom pripremom pri zapošljavanju novih radnika i pregled očekivanog viška radnika u anketiranim preduzećima.

Dugoročni program

Revolving kreditna linija za podsticaj zapošljavanja

Program dugoročnih plasmana za podsticaj zapošljavanju u FBiH iz sredstava revolvinga koji je pripremio Federalni zavod za zapošljavanje, koji je razmatrala i Vlada FBiH, predviđa formiranje revolving kreditne linije za podsticaj zapošljavanju

Svrha ove kreditne linije jeste da pruži izuzetne uvjete za one korisnike koji zaista imaju mogućnosti i potrebu da novim efikasnim zapošljavanjem radne snage doprinesu ublažavanju problema rastuće nezaposlenosti, koji otežava privredni razvoj i rješavanje socijalnih problema društva, stoji u Programu. Sredstva kreditne linije će preko poslovne banke na bazi investicionog programa i plana zapošljavanja novih radnika koristiti pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost u poljoprivredi (samozapošljavanje), te pravne i fizičke osobe koje započinju privrednu djelatnost. Neće se finansirati trgovina i ugostiteljstvo. Revolving linija predviđena je za

finansiranje stalnih i trajnih obrtnih sredstava pri čemu obrtna sredstva ne mogu preći 50 odsto od visine kredita. Radi osiguranja povoljnih kredita Zavod za zapošljavanje FBiH će kod Federalne investicijske banke formirati trajni beskamatni depozit po naplati iz prethodnih plasmana, a banke će sva sredstva naplaćena po ovim kreditima prebaciti na ovaj namjenski depozit u Investicijskoj banci, saopćila je Vlada nakon razmatranja Programa. Korisnici kredita treba, između ostalog, da ispunjavaju kriterije stabilnog i profitabilnog poslovanja. Iznos kredita bit će od 10.000 do 25.000 KM po novouposlenom radniku, najviše do 500.000 KM ukupno. Rok otplate je do pet godina za industriju, zanatstvo i usluge, te do sedam godina za poljoprivrednu proizvodnju. Grejs period je do jedne godine za industriju, zanatstvo i usluge, do dvije godine za poljoprivrednu proizvodnju. Kamatna stopa je pet odsto za prvu grupu korisnika kredita, a četiri odsto za drugu. /FENA/

Potvrda kvaliteta

Energoinvestu jedinствен certifikat

Energoinvestu d.d. Sarajevo uručen jedinstveni certifikat "Integrirani sistem upravljanja kvalitetom (ISO 9001:2000), okolinom (ISO 14001:1996), zdravljem i sigurnosti (OHSAS 18001:1999)". Ovaj certifikat još je jedna potvrda i dokaz upornosti svih zaposlenika kompanije da se kvalitetom rada dokažu na domaćem i inotrižistu. Energoinvest je prva bh. kompanija i među rijetkim jugoistočne Evrope koje posjeduju ovaj certifikat. Za Energoinvest, prema riječima direktora Džemila Vlahovljaka, to najprije znači uređenje unutrašnjeg sistema upravljanja, vođenja firme, što je često uslov za učešće na međunarodnim tenderima. Na ovaj način Energoinvest ispunjava i jednu od značajnih tačaka u globalnom sporazumu potpisanom sa UN-om. Energoinvest je jedna od 1.750 svjetskih kompanija koje su se obavezale da će pored biznisa imati i društvenu odgovornost za razvoj čovječanstva i time ispunjava svoju obavezu da vodi računa o zdravlju ljudi, okolišu i kvalitetu usluga koje nudi svijetu. Vlahovljak je kazao da se na ovim poslovima radilo devet godina i da je certifikaciju uradila kuća Loyd registar. /FENA/

"Standard" Sarajevo

Investitor ispunio obaveze

Schieder grupa je jedna od najvećih u Evropi što se tiče oblasti proizvodnje namještaja. Predstavnici ove grupacije pružili su veliku podršku menadžmentu tvornice namještaja "Standard" Sarajevo, počevši od izmjenjene proizvodnog programa i uvođenja tehnološke modernizacije u edukaciji radnika, rekao je Adnan Čaušević, direktor ove tvornice. Pored toga, ova grupa je izvršila sve svoje obaveze prema Agenciji za privatizaciju. Inače, privatizacija "Standarda" ocijenjena je kao jedna od najuspješnijih u FBiH, ali i uopšte u BiH.

Od ukupnog obima proizvodnje 90 odsto obuhvata unaprijed dogovorena prodaja za tržište Njemačke. Tvornica je protekle godine u odnosu na 2003. povećala proizvodnju za 200 odsto, a za 2005. godinu planirano je dodatno povećanje od 30 odsto. Međutim, već u toku prvih šest mjeseci ove godine ostvareno je to povećanje i tako premašeni planovi koji su zacrtani. U "Standardu" su se orijentali na proizvodnju stolica i stolova od masivnih bukovih ploča i to je njihov proizvodni program kako za bh. tržište tako i za Njemačku. Specijalizacijom na samo određenu vrstu proizvoda Standard je postao značajan konkurent na tržištu, naročito istočnoevropskih zemalja.

"Standard" godišnje investira oko milion KM za remont mašina i za rekonstrukciju tvornice što je neophodno za realizaciju proizvodnje. Nastoji se poboljšati i kvalitet proizvoda, ali i ponuditi nešto novo. /Poslovne novosti/

Centralna banka BiH

U BiH 244 miliona KM fiskalnog suficita

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) pripremila je i objavila konsolidirane fiskalne podatke za BiH za 2004. godinu koji obuhvataju aktivnosti budžeta i vanbudžetskih fondova na nivou BiH, entiteta, Distrikta Brčko i kantona. Konsolidirani fiskalni podaci pokazuju da je ostvaren fiskalni suficit u 2004. na nivou cijele BiH u iznosu od 244 miliona KM, što uključuje budžete vlada i vanbudžetske fondove. To je rezultat provođenja odgovornih fiskalnih politika u prošloj godini na svim nivoima, što je važan element održavanja makroekonomske stabilnosti, navodi CBBiH. Ostvareni prihodi iznosili su 5,574 milijarde KM, što je za pet odsto više nego u 2003., dok su rashodi veći za tri odsto u odnosu na 2003. i iznosili su 5,191 milijardu KM. Za nabavku stalnih sredstava i nefinansijske aktive potrošeno je 138 miliona KM ili 20 odsto manje nego u 2003., što je pokazatelj smanjenih investicijskih aktivnosti. Konsolidirani fiskalni suficit je zabilježen na nivou oba entiteta. U FBiH budžet je zabilježio veći suficit. Vanbudžetski fondovi, osim fondova za zdravstveno osiguranje, bilježe suficit. U Republici Srpskoj situacija je identična, jer je i tamošnja vlada poslovala sa suficitom, a neto bilansa vanbudžetskih fondova RS-a, osim fonda zdravstvene zaštite, bila je pozitivna. Udio javne potrošnje u BDP-u smanjio se u odnosu na 2003. Tekući rashodi skupa s nabavkom stalnih i drugih nefinansijskih sredstava iznosili su oko 41 odsto BDP-a, odnosno oko 30 odsto ako se BDP-e

koriguje za veličinu "neregistrirane" ekonomije u kvartalnoj osnovi. Guverner CBBiH Kemal Kozarić ističe da ovo predstavlja nastavak prethodnih aktivnosti CBBiH na proizvodnji pouzdanih fiskalnih podataka baziranih na međunarodno ustanovljenim standardima.

Ovi podaci će pomoći vlastima u BiH u kvalitetnijem obavljanju fiskalne koordinacije, kreiranju učinkovitih politika u oblasti javnih finansija i njihovom praćenju. Statistički podaci su pripremljeni uz primjenu aktuelne metodologije MMF-a (GFS iz 2001.) i uključuju operacije koje je sektor vlade poduzimao u posmatranom fiskalnom periodu. Izvještaji su kompilirani uz punu saradnju svih ministarstava finansija, navode iz CBBiH. /FENA/

Trgovanje na bh. berzama tokom juna

Ostvaren promet od 38,94 miliona KM

Na Sarajevskoj berzi prometovano je 4.882.716 dionica kroz 8.351 transakciju, a na Banjalučkoj 22.813.098 akcija kroz 13.088 transakcija

Tokom juna ukupan promet na bh. berzama iznosio je 38.942.928 KM od čega je na Sarajevskoj berzi ostvaren promet od 29.541.141 KM, što je 75,86 odsto od ukupnog prometa, a na Banjalučkoj berzi 9.401.787 KM ili 24,14 odsto od ukupnog prometa.

Na Sarajevskoj berzi prometovano je 4.882.716 dionica kroz 8.351 transakciju, a na Banjalučkoj 22.813.098 akcija kroz 13.088 transakcija.

Prosječan dnevni promet tokom juna na Sarajevskoj berzi bio je 271.262 trgovane dionice, odnosno 464 trgovine, a prosječna vrijednost prometa 1.641.174,50 KM.

Među top deset emitenata tokom juna nalaze se dionice UPI Banke d.d. Sarajevo s prometom od 2.337.962,06 KM, odnosno prometom 7.642 dionice kroz 176 transakcija, dionice IKB d.d. Zenica s prometom u vrijednosti 1.169.077,18 KM, odnosno 11.397 dionica kroz 134 transakcije, te dionice BH Telecoma s prometom od 1.115.310,75 KM, odnosno trgovinom 48.415 dionica kroz 161 transakciju.

Ostalih sedam emitenata među top deset čijim je dionicama tokom juna trgovano u vrijednosti ispod milion KM su Tuzlanska banka d.d. (944,06 hiljada KM), Hidrogradnja d.d. Sarajevo (732,17 hiljada KM), Bosnalijek d.d. Sarajevo (712 hiljada KM), DD Energoinvest VMC d.d. Sarajevo (607,36 hiljada KM), Progres d.d. Lukavac (590,23 hiljade KM), Li-Pek d.d. Livno (509,77 hiljada KM), te Primo d.d. Zenica (505,53 hiljade KM).

Od ukupnog prometa na Sarajevskoj berzi kroz redovne transakcije ostvaren je promet od 24,39 miliona KM, a kroz blokovske 5,14 miliona KM.

Vrijednost BIFX-a 30. maja iznosila je 4.721,97 indeksna poena, a 30. juna 4.441,84 indeksna poena što je pad za 5,93 odsto. Od brokerskih kuća prema ostvarenom na prvom mjestu je Raiffeisen Brokers Sarajevo s prometom od 7,31 milion KM, a ista brokerska kuća je na prvom mjestu po broju ostvarenih transakcija, ukupno 2.523. /Poslovne novosti/

Agencija za statistiku BiH

Rast BDP-a u 2004. godini 9,24 posto

Agencija za statistiku BiH objavila je da bruto domaći proizvod ostvaren u BiH u 2004. iznosi 13,440 milijardi KM (6,872 milijarde eura ili 8,531 milijardu dolara). Ostvareni rast BDP-a u 2004. u odnosu na 2003. iznosi 9,24 posto. BDP-e per capita u 2004. iznosio je 3.497 KM (1.788 eura ili 2.220 dolara). Pri obračunu koristio se broj stanovnika procijenjen sredinom godine na 3.843.000. Ukoliko se promatra učešće bruto dodane vrijednosti u ukupnoj dodanoj vrijednosti po djelatnostima, "proizvodne djelatnosti" učestvuju sa 39,42 posto (od toga 12,52 posto prerađivačka industrija, 11,88 posto poljoprivreda, lov i šumarstvo itd), dok uslužne djelatnosti učestvuju sa 64,07 posto (u okviru toga veleprodaja, maloprodaja; popravak vozila i roba za ličnu potrošnju 15,05 posto, javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje 12,94 posto, transport, skladištenje i komunikacije 11,36 posto itd). Bruto domaći proizvod, kako je na konferenciji za novinare kazao direktor Agencije za statistiku Zdenko Milinović, urađen je po proizvodnom metodu na temelju dodane vrijednosti, u tekućim cijenama. U obračun BDP-a nije uključena vrijednost ekonomske aktivnosti koje se službeno ne registriraju "neobuhvaćena ekonomija" (siva ekonomija, skrivene i nelegalne aktivnosti, potcijenjena proizvodnja i slično).

Stabilna godišnja inflacija

Godišnja inflacija u Evropskoj uniji u junu je iznosila dva odsto kao i u maju.

Godinu ranije u šestom mjesecu stopa inflacije je iznosila 2,4 odsto.

U 12 država eurozone inflacija je u junu porasla sa majskih dva na 2,1 odsto. U junu 2004. godine bila je jednaka onoj u cijeloj uniji, odnosno iznosila je 2,4 odsto, objavio je Eurostat.

Najviše su porasle cijene stanovanja (+4,8 odsto), alkoholnih pića i duhanskih proizvoda (+4 odsto), te transporta (+3,9 odsto), dok su najviše pojeftinile komunikacije (-2,1 odsto).

Najniže godišnje stope inflacije u junu, među državama članicama EU, imale su: Portugal (0,6 odsto), Švedska (0,8 odsto), Finska (jedan odsto) i Češka (1,3 odsto), dok su cijene tokom posljednje godine najviše porasle u Latviji (6,6 odsto), Mađarskoj (3,7 odsto), te Estoniji, Grčkoj, Španjolskoj i Luksemburgu (3,2 odsto).

Ekonomski pokazatelji za BiH za januar - juli 2005.

Izvori: CBBH, FBiH i RS zavodi za statistiku, Ekonomski odjel OHR-a

Indikator	BiH (CBBH procjena)
GDP nominalni 2003. (milijon KM)	12,170
GDP nominalni 2004. (milijon KM)	12,980
Nominalni porast 2003. - 2004.	+6.24%
Indeks u industrijskoj proizvodnji 05/04. u poređenju sa Ø 2003.	N/A
05/04. u poređenju sa 05/03.	N/A
Indeks potrošačkih cijena 05/04. u poređenju sa Ø 2003.	0.5%
05/04. u poređenju sa 12/03.	(year end 2004.)
05/04. u poređenju sa 05/03	
Prosječna neto plata (u KM)	515
Broj registrovanih nezaposlenih	FBiH 331.639 RS N/A
Broj penzionera	474,480
Prosječna penzija (u KM)	205
Uvoz 01/05 - 04/05 (milijon KM)	3,128,805
Izvoz 1/4 - 08/04 (milijon KM)	1,181,037
Deficit	(1,947,768)

(Bilten OHR-a)

Zakoni i propisi

Novi zakoni o elektronskom poslovanju

Razvojni program Ujedinjenih nacija u BiH predao je Ministarstvu komunikacija i transporta BiH nacrt zakona iz oblasti elektronskog poslovanja, navodi se u saopćenju UNDP-a. Paket predatih prijedloga uključuje i prijedloge dva ključna zakona: Zakona o elektronskom poslovanju i elektronskom potpisu i Zakona o agenciji za elektronsko poslovanje u BiH.

U prilogu predloženih zakona su i podzakonski akti, te prijedlozi izmjena i dopuna postojećih zakona na državnim i entitetskim nivoima. Prijedloge tih zakona pripremili su domaći

stručnjaci, uz podršku UNDP-a. Nacrti tih zakona su pripremljeni u okviru UNDP-ovog projekta reforme elektronskog zakonodavstva (eLegislation), čiji je cilj priprema prijedloga novih zakona i prilagođavanje zakonskih rješenja postojeće legislative, kako bi se utvrdile stabilne osnove za unapređenje i rast biznisa koji se obavlja elektronski. /FENA/

Prihvaćen Nacrt zakona o cestovnom prevozu

Zastupnički dom Federalnog parlamenta prihvatio je Nacrt zakona o cestovnom prevozu u FBiH, te ocijenio da može poslužiti kao dobra osnova za izradu prijedloga zakona. Zakon je prošao javnu raspravu, kako bi bio usaglašen sa drugim zakonima koji reguliraju ovu oblast.

Ponuda - potražnja

Bugarska kompanija ANGOR zainteresirana je za kupovinu briketa od drvenog uglja. Adresa: ANGOR, 4 Vazrazhdane Str., Dupnitsa, Bulgaria. Kontakt osoba: Andrei Chervilov, telefon: +359 0701 2 39 31, e-mail: fehtovacha_1s@abv.bg.

Slovenačka firma 'MM' Trade je ekskluzivni distributer njemačke firme Glaser koja proizvodi mašine i alate za kovanje i bravariju. Firma je zainteresirana za saradnju sa zemljama bivše Jugoslavije.

Adresa: 'MM' Trade, Miloša Zidanška 10a, 3230 Šentjur, Slovenija. Kontakt osoba: Anton Zorič, telefon: +386 3 7490164, faks:+386 3 7490165, e-mail: zoric.antonS@siol.net.

Kompanija iz Grčke Vex Drama S.A. želi uspostaviti poslovnu saradnju sa proizvođačima i trgovcima stubova od borovog drveta (Pimus Silvestris - Pimus Nigra). Kontakt osoba: Harakidis Kyriakos, telefon: +30-25210-86000, faks: ++30-25210-86001, e-mail: bexaegrS@otenet.gr.

Proizvođač opreme za fontane i bazene, grčka kompanija Fontana, zainteresirana je za uspostavljanje poslovnih kontakata sa firmama iz BiH koje se bave istom ili sličnom djelatnošću. Kontakt osoba: Sotiris Antonopoulos, telefon: +30-210-6202 521, faks: +30-210-6202 953, e-mail: fontana@fontana.gr, sales@fontana.gr.

Sajam Medi-Tex

Istanbulska privredna komora, u saradnji sa ASCAME (Asocijacija mediteranskih privrednih komora), u Istanbulu organizuje prvi sajam pod nazivom Medi-Tex 2005 (Mediterranean Textile Partnership Days), koji će se održati 27. i 28. septembra.

Predstaviti će se proizvođači sirovina, polufinalnih proizvoda, pozamanterije, tekstilnih mašina, te modne konfekcije iz regije Mediterana.

Više informacija o sajmu može se naći na web stranici Istanbulske privredne komore: www.ito.org.tr.

Kako se riješiti ovisnosti o nikotinu?

Ovisnost o nikotinu je bolest izazvana pušenjem različitih duhanskih proizvoda. Dim iz cigareta, cigara i lule sadrži hiljade hemikalija, uključujući i nikotin. Nikotin dovodi do kratkotrajnog osjećaja zadovoljstva što navodi na ponovno konzumiranje duhana. Konzumiranje svih tih supstanci koje se nalaze u duhanskom dimu dovodi do trajnog oštećenja pluća, srca i krvnih sudova.

Broj odrasle populacije koja puši se povećava sa opadanjem ekonomske razvijenosti neke zemlje. U USA puši oko 24 odsto muškaraca i oko 19 odsto žena. Kod nas nije objavljena studija, ali se pretpostavlja da puši između 85 i 90 odsto odrasle populacije. Ovi brojevi su poražavajući. Ne možemo tvrditi da je za to odgovorna loša ekonomska situacija. Nivo zdravstvene prosvjedenosti i individualna svijest o potrebi očuvanja svog, ali i tuđeg zdravlja je nizak i nema opravdanja.

Simptomi ovisnosti o nikotinu su:

* Nemogućnost prestanka pušenja.

* Više neuspjelih pokušaja prestanka pušenja.

* Nervozna, anksioznost, poteškoće u koncentraciji, glavobolja, problemi sa probavom i drugo koji se javljaju na početku procesa prekidanja pušenja.

* Želja za pušenjem uprkos razvijenom osjećaju o štetnosti duhana.

* Prestanak odlaženja na mjesta gdje je pušenje zabranjeno.

Štetni efekti duhana se progresivno povećavaju u kombinaciji s alkoholom ili drugim narkoticima. Jasno je da i broj cigareta, kao i kvaliteta, utječe na intenzitet posljedica. Pušenje cigareta prvi je korak u kretanju na stazu droga. Rijetki su heroinski ovisnici koji ne puše cigarete i koji to nisu činili u ranoj mladosti. Mladi pušači, u prosjeku, slabiji su učenici, pokazuju devijantnija ponašanja od svojih vršnjaka. Žene koje su pušile u trudnoći donose manju i lakšu djecu, koja su i sklonija obolijevanju od različitih infekcija. Povećan je i rizik od spontanog pobačaja.

Pušenje, uz ovisnost o heroinu i alkoholu, jedna je od najtežih i najtvrdokornijih ovisnosti.

Većina ljudi koja prestane pušiti sreće se sa nizom neželjenih znakova i simptoma. Treba ih naučiti prepoznati i kako se nositi sa njima. Evo nekih najčešćih:

* *Depresija*

Vježbajte, prošetajte 30 minuta, razgovarajte sa nekim ko će vam dati podršku.

* *Nesanica*

Smanjite ili izbacite kofein i druge stimulanse. Opuštite se prije odlaska u krevet. Nemojte jesti i gledati televiziju pred spavanje. Učinite spavaću sobu ugodnom i tihom. Uvedite red u pogledu odlaska na spavanje u isto vrijeme.

* *Iritabilnost i ljutnja*

Redovno vježbajte, pokušajte duboko disanje, izbjegavajte stresne situacije neko vrijeme, razgovarajte sa nekim ko vam je blizak i daće vam podršku. Skoncentrišite se na nešto što će vam odvući pažnju sa problema.

* *Smanjena koncentracija*

U periodu odvikavanja smanjite svoje obaveze na minimum.

* *Povećan apetit*

Grickajte hranu koja nije kalorična, npr. svježe voće i povrće i pijte puno vode.

* *Kašalj i suha usta*

Pijte vodu i koristite bombone protiv kašlja koje se mogu naći u apotekama.

Mnogi pušači su u nekoliko navrata pokušavali i nisu uspjeli prestati pušiti. To nije razlog da se ponovo ne pokuša. Napravite listu stvari zbog koje ste odustali i pokušajte otkloniti jednu po jednu prepreku. Izaberite sebi jaku motivaciju i odredite sebi nagradu za kraj. Putovanje na odmor, kupovina nečega što odavno želite. Osjećaj samopouzdanja koje će se vratiti na kraju je već velika nagrada.